

Introdución

Na exposición de motivos da Lei Orgánica 3/2007 do 22 de Marzo para a igualdade efectiva de mulleres e homes dise: O artigo 14 da Constitución Española proclama o dereito á igualdade e á non discriminación por razón de sexo. Pola súa parte o artigo 9.2 consagra a obriga dos poderes públicos de promover as condicións para a igualdade do individuo e dos grupos en que se integra sexan reais ou efectivos.

A igualdade, é así mesmo, un principio fundamental en la U.E., no que se refire ao acceso ao emprego, formación, promoción profesional e ás condicións de traballo. A violencia de xénero, a discriminación salarial, a discriminación nas pensións de viuvez, o maior desemprego feminino, a escasa presenza das mulleres en postos de responsabilidade política, social, cultural e económica, ou os problemas de conciliación entre a vida persoal, laboral e familiar, mostra que a igualdade plena e efectiva aínda non se conseguiu.

O Título IV desta Lei Orgánica 3/2007, do 22 de Marzo, para a igualdade efectiva de mulleres e homes, ocúpase do dereito ao traballo en igualdade de oportunidades entre mulleres e homes no acceso ao emprego, na formación profesional e nas

condicións de traballo e contéplase especificamente o de negociar plans de igualdade nas empresas de máis de 250 traballadores / ás.

No Cumio de Lisboa do ano 2000, fíxose un obxectivo de emprego feminino para 2010: o 60%.

O Plan Nacional de Acción para o Emprego trata de axustarse ao establecido na Directiva nº 6 “A igualdade entre homes e mulleres”: Os Estados membros fomentarán a participación da muller no mercado laboral e conseguirá para o 2010 unha redución substancial das disparidades existentes entre home e mulleres polo que respecta ás taxas de emprego e desemprego e á remuneración, a través dunha formulación integro, que combine a integración da dimensión de igualdade con medidas específicas. O papel dos interlocutores sociais é fundamental a este respecto.

As recomendacións que se fan a España están orientadas a aumentar os incentivos para que as mulleres participen no mercado de traballo e incrementar a dispoñibilidade e asequibilidade dos servizos para o coidado de fillos e outras persoas dependentes.

A situación de desigualdade da muller segue sendo palpable non solo en España e Europa, senón no resto do mundo. A OIT puxo a voz de alarma sobre a feminización da pobreza, resultado, en parte das diferenzas de xénero no ámbito laboral. Aumenta o número de mulleres que acceden ao emprego pero tamén aumenta o número de mulleres en paro. A taxa de actividade das mulleres españolas está por debaixo das europeas e a taxa de emprego feminino, aínda que mellorou nos últimos anos, aínda é máis baixa que a das mulleres europeas. A taxa de paro feminino, que tende a reducir distancias co masculino, segue sendo elevada.

As diferenzas salariais entre home e mulleres na media de la U.E fóronse reducindo progresivamente. En España a evolución foi mínima, non só mantéñense unhas grandes diferenzas salariais, por razón de sexo, senón que a porcentaxe de mulleres con ingresos anuais superiores a 30.000 euros é moi reducido.

Ao longo de este capítulo queremos deixar reflexo da necesidade de adoptar medidas que reduzan as dificultades da muller para acceder e manter o emprego, a temporalidade, a precariedade, a desigualdade salarial e dificultades para conciliar a vida familiar, laboral e persoal. A estes elementos debe unirse a importante segregación ocupacional por sexos, o emprego feminino céntrase en determinadas ramas de actividade (segregación horizontal) e en determinadas categorías profesionais (segregación vertical).

Mais complicado parece que desapareza o “teito de cristal” ou “chan pegañento”: barreira invisible formada por unha complexa trama de estruturas en organizacións dominadas polos homes, que impiden que as mulleres accedan a postos de gran responsabilidade e recoñecemento social, e que en moitos casos crean que o elixiron elas libremente.

5.1 A muller na poboación galega

Neste capítulo atenderemos o mercado de traballo de Galicia dende a perspectiva da posición que nel ocupan as mulleres. Comezaremos este achegamento á problemática da muller no mercado de traballo galego analizando a participación relativa da muller na poboación galega.

As mulleres son maioría na poboación galega (así como na de cada unha das súas provincias) e na española, como se comproba co cadro 5.1. De cada 100 homes que hai en Galicia o día un de xaneiro de 2010, hai 107,8 mulleres; o dato en A Coruña é de 108, en Lugo de 105, en Ourense de 107,7 e en Pontevedra de 106,4 (todos moi por enriba da media española: 102,4).

■ Cadro 5.1

Poboación de Galicia e España. Por sexo e provincias. 2010⁽¹⁾

	Ambos sexos	Varóns	Mulleres
España	46.951.532	23.195.504	23.756.028
Galicia	2.796.811	1.350.624	1.446.187
A Coruña	1.146.044	551.192	594.852
Lugo	353.251	171.889	181.362
Ourense	335.159	161.381	173.778
Pontevedra	962.357	466.162	496.195

(1) Datos provisionais.

Fonte: Instituto Nacional de Estadística. Padrón de habitantes.

No cadro 5.2 constatan, con datos de EUROSTAT, que no ano 2009 había en aproximadamente 105 mulleres por cada cen homes (o dato varía lixeiramente segundo consideremos a eurozona ou a UE), un valor intermedio entre o de Galicia e o de España.

■ Cadro 5.2

Mulleres por 100 homes. España e U.E. 1998/2009

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UE 27	105,4	105,4	105,4	105,4	105,3	105,2	105,1	105,0	105,0	104,9	104,9	104,9
UE 25	105,4	105,4	105,4	105,4	105,3	105,2	105,1	105,0	104,9	104,8	104,9	104,9
Euro-zona 16	105,2	105,2	105,1	105,1	105,0	104,9	104,8	104,7	104,6	104,5	104,6	104,6
Euro-zona 15	105,2	105,2	105,1	105,1	105,0	104,9	104,8	104,7	104,6	104,5	104,6	104,6
España	104,2	104,3	104,3	104,1	104,0	103,7	103,6	103,3	102,9	102,7	102,5	102,5

Nota: Datos da media na UE e Zona Euro non dispoñíbles.

Fonte: EUROSTAT.

A porcentaxe de mulleres sobre a poboación total en cada unha das comunidades autónomas (e no total estatal) dende 1998 figura no cadro 5.3. Destacaremos que no ano 2009:

- A porcentaxe de Galicia (51,73%) supera en 1,23 puntos á media estatal.
- Ningunha comunidade supera a porcentaxe de mulleres de Galicia.
- Murcia e Castela A Mancha (ademais das cidades autónomas: Ceuta e Melilla) teñen as menores porcentaxes.

■ Cadro 5.3

Porcentaxe de mulleres sobre a poboación total. Por comunidades autónomas. 1999-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Andalucía	50,83	50,74	50,69	50,61	50,57	50,45	50,37	50,36	50,36	50,46
Aragón	50,74	50,60	50,46	50,39	50,31	50,19	50,16	49,93	49,93	49,92
Asturias	52,03	52,02	52,03	52,02	52,03	52,04	52,05	50,02	52,02	52,00
Baleares	50,44	50,22	50,01	49,94	49,95	49,89	49,86	49,63	49,63	49,69
Canarias	50,19	50,01	49,92	49,86	49,85	49,79	49,83	49,90	49,90	49,97
Cantabria	51,30	51,27	51,23	51,19	51,17	51,13	51,09	50,96	50,96	51,00
C. A Mancha	50,37	50,24	50,11	50,01	49,93	50,60	49,75	49,44	49,43	49,47
C. e León	50,71	50,69	50,66	50,63	50,63	49,81	50,57	50,37	50,36	50,38
Cataluña	51,16	51,03	50,80	50,63	50,59	50,42	50,33	50,29	50,29	50,32
C. Valenciana	50,96	50,83	50,62	50,50	50,44	50,30	50,19	50,14	50,13	50,19
Extremadura	50,33	50,29	50,28	50,29	50,27	50,25	50,26	50,24	50,24	50,33
Galicia	51,96	51,92	51,90	51,86	51,84	51,82	51,81	51,72	51,72	51,73
Madrid	51,95	51,89	51,81	51,72	51,68	51,58	51,59	51,53	51,53	51,54
Murcia	50,39	49,95	49,78	49,59	49,64	49,31	49,13	49,31	49,30	49,42
Navarra	50,38	50,18	50,03	50,02	50,05	50,03	50,00	49,98	49,98	49,97
País Vasco	51,08	51,06	51,04	51,03	51,03	51,03	51,08	51,09	51,09	51,09
A Rioxa	50,43	50,26	50,01	49,90	49,85	49,61	49,55	49,50	49,50	49,59
Ceuta	48,84	48,63	48,53	48,76	48,95	49,10	49,14	49,12	49,11	49,01
Melilla	48,73	49,08	49,15	49,26	49,34	49,12	49,21	49,15	49,14	49,30
España	51,06	50,96	50,85	50,76	50,73	50,62	50,57	50,50	50,50	50,50

Fonte: INE. Padrón Municipal.

A distribución por sexo de cada un dos grupos de idade en Galicia pode verse no cadro 5.4, que pon de manifesto que:

■ Os homes son maioritarios nos sete grupos de menor idade (ata o grupo: 35-39, inclusive).

■ As mulleres son maioritarias nos outros once grupos de idade e a diferenza a favor das mulleres vaise abrindo progresivamente a medida que avanzamos na idade ata chegar a estar un 75,59% por enriba do número de homes no grupo de 75-79 anos e un 69,4% no de 85 anos ou máis.

A maior esperanza de vida das mulleres e a maior emigración dos homes están, sen dúbida, entre os factores explicativos.

**Poboación de Galicia.
Por idade (grupos quinquenais) e sexo. 2009**

■ Cadro 5.4

Idade	Galicia		
	Ambos sexos	Homes	Mulleres
0 - 4	109.480	56.575	52.905
5 - 9	104.987	54.083	50.904
10 - 14	103.642	53.310	50.332
15 - 19	123.863	63.650	60.213
20 - 24	149.551	76.086	73.465
25 - 29	197.456	100.041	97.415
30 - 34	230.829	116.309	114.520
35 - 39	219.049	109.668	109.381
40 - 44	211.546	105.173	106.373
45 - 49	201.879	100.264	101.615
50 - 54	186.827	92.312	94.515
55 - 59	172.946	85.012	87.934
60 - 64	172.213	83.018	89.195
65 - 69	142.651	66.886	75.765
70 - 74	146.747	65.464	81.283
75 - 79	138.410	58.215	80.195
80 - 84	96.784	36.876	59.908
85 e máis	87.229	26.661	60.568
Total	2.796.089	1.349.603	1.446.486

Fonte: INE. Padrón municipal.

Para ver se a primacía numérica da muller en Galicia se asenta en motivos biolóxicos ou hai unha causalidade social, pode observarse no cadro 5.5 que no último cuarto de século en todos e cada un dos anos naceron en Galicia máis homes que mulleres. Destacaremos os seguintes aspectos:

■ O importante descenso dos nacementos tocou fondo en 1998, ano no que o total de nacementos non chegou á metade dos de 1980 (quedou no 47,3%).

■ A partir do ano 2003 recuperouse o nivel dos 20.000 nacementos (por vez primeira dende 1993) e a partir do ano 2005 o dos 21.000 nacementos.

■ Da diferenza entre homes e mulleres do ano 1980 (1.384 persoas) pasouse na actualidade a 642 nenos máis que nenas en 2009.

■ O ano coa menor diferenza entre nacemento de nenos e de nenas foi 1996 (con 461 persoas).

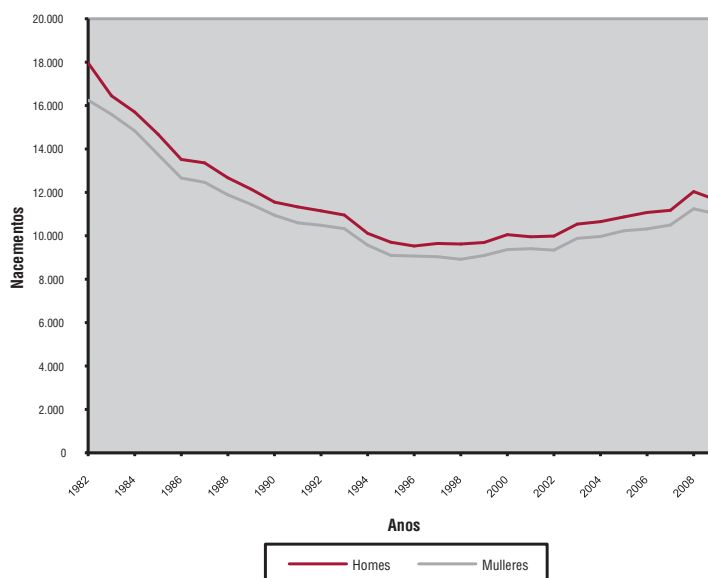
O pequeno aumento de nacementos que se constata en Galicia a partir de 1999 non se entende sen a chegada da inmigración estranxeira.

Nacemento segundo o sexo do/a nado/a.1982-2009. Galicia.

■ Cadro 5.5

Ano	Homes	Mulleres
1982	17.964	16.250
1983	16.452	15.597
1984	15.702	14.835
1985	14.682	13.745
1986	13.517	12.661
1987	13.360	12.464
1988	12.671	11.887
1989	12.146	11.446
1990	11.552	10.949
1991	11.331	10.596
1992	11.149	10.484
1993	10.956	10.328
1994	10.113	9.570
1995	9.702	9.097
1996	9.529	9.068
1997	9.647	9.036
1998	9.621	8.917
1999	9.691	9.093
2000	10.052	9.366
2001	9.955	9.406
2002	9.987	9.340
2003	10.539	9.884
2004	10.652	9.969
2005	10.867	10.230
2006	11.075	10.317
2007	11.173	10.497
2008	12.036	11.245
2009	11.644	11.002

Fonte: IGE, INE. Movemento natural de poboación.

No cadro 5.6 compróbase que, a poboación extraese en Galicia só representa o 1,89% do total de España. Galicia é a cuarta Comunidade Autónoma por porcentaxe de mulleres estranxeiras sobre o total dos estranxeiros. Supera o 1,1 puntos a media estatal, despois de Madrid, Baleares e Canarias. Produciuse, neste ano, unha redución da porcentaxe de mulleres na poboación estranxeira que en España supuxo un 3,15% menos e en Galicia un 5,18% menos.

Poboación estranxeira. Porcentaxe de mulleres por CC.AA. 2004-2009

■ Cadro 5.6

	2004	2005	2007	2008	2009
España	47,08	46,60	47,10	46,81	43,66
Andalucía	46,94	45,92	46,43	46,92	43,31
Aragón	43,96	43,78	44,78	44,14	39,72
Asturias	53,98	54,08	53,44	51,38	44,49
Baleares	48,52	48,33	48,40	47,94	45,01
Canarias	48,37	48,05	48,59	48,69	45,89
Cantabria	51,72	50,95	50,56	48,94	42,71
Castela e León	49,86	49,02	48,10	46,34	42,79
Castela A Mancha	43,44	43,48	44,44	43,68	39,83
Cataluña	45,03	44,61	43,40	45,27	42,02
C. Valenciana	46,34	46,19	46,65	46,68	44,48
Extremadura	43,80	44,16	46,46	45,77	43,42
Galicia	52,48	52,16	51,34	49,93	44,75
Madrid	50,19	49,72	53,19	49,30	46,59
Murcia	40,59	39,80	41,29	42,43	40,57
Navarra	45,53	45,89	46,82	45,77	42,16
País Vasco	48,65	48,72	49,44	48,56	42,88
A Ríoxa	42,70	42,14	43,21	43,47	40,62
Ceuta	50,19	49,75	51,29	50,80	44,70
Melilla	54,61	54,44	52,35	50,46	42,99

Fonte: INE. Explotación Estadística del Padrón.

5.2 Muller e actividade económica de mercado

5.2.1 Introducción

Só nas últimas décadas a muller comezou a incorporarse maioritariamente en Galicia á actividade económica “de mercado”, posto que tradicionalmente realizou un importante traballo, pero non retribuído senón ligado prioritariamente á esfera doméstica (incluíndo ademais dos labores do fogar o coidado dos nenos e nenas, das persoas minusválidas, etc.).

A invisibilidade deste traballo, que non computa na xeración do PIB, comezou a ceder paso no último cuarto de século por unha incorporación á vida activa similar á masculina nos grupos de idade máis novos, pero queda moito camiño por andar para que poidamos falar dun mercado laboral realmente equilibrado por sexos.

Xa vimos no capítulo anterior que as mulleres, malia ser máis que os homes entre a poboación de polo menos 16 anos, son moitas menos na poboación activa (e moi especialmente na ocupada), mentres que son maioría na poboación desempregada e na inactiva.

Podemos complementar ese cadro co 5.7, que detalla para as provincias galegas a distribución porcentual da poboación. Destacaremos que no ano 2009:

■ A taxa de actividade maior alcázana os homes na provincia de Pontevedra (66.4%) e a menor é a das mulleres en Ourense (41,7%).

■ A provincia con menor taxa de actividade masculina, Ourense (52,5%), está por enriba en 2,3 puntos porcentuais, da de A Coruña, que é a que ten maior taxa de actividade feminina (50,2%).

■ Sobre a taxa de ocupación, o grupo de mulleres só chega ao 41.9% fronte ao 55,1% de homes.

■ A taxa mais alta de desemprego no colectivo feminino atopámola en Pontevedra (16,7%) e no grupo de homes, tamén está en Pontevedra, pero cun 14,3%.

■ A taxa de desemprego máis baixa é a de Lugo cun 9,7% nos homes e Ourense cun 11% para as mulleres.

**Distribución porcentual da poboación de alomenos 16 anos.
Pola relación coa actividade económica.
Por sexo e provincia. 2008-2009**

■ Cadro 5.7

	Taxas de actividade		Taxas de desemprego	
	2008	2009	2008	2009
Ambos sexos				
A Coruña	56,20	57,20	8,90	11,60
Lugo	49,80	49,40	6,20	10,30
Ourense	49,70	46,80	6,30	12,60
Pontevedra	57,60	56,70	10,10	15,40
Homes				
A Coruña	65,20	65,10	7,60	10,60
Lugo	57,10	55,20	4,50	9,70
Ourense	57,40	52,50	5,10	10,80
Pontevedra	66,70	64,60	8,80	14,30
Mulleres				
A Coruña	48,10	50,20	10,60	12,70
Lugo	43,00	43,90	8,30	11,00
Ourense	42,50	41,70	7,80	14,50
Pontevedra	49,30	49,30	11,60	16,70

Fonte: INE, EPA do 4º trimestre.

5.2.2 Actividade e inactividade

A moito menor taxa de actividade das mulleres en Galicia (e en cada unha das súas provincias) en relación coa dos homes xa foi obxecto de estudo no capítulo 4; para completar esa análise presentamos no cadro 5.8 as taxas de actividade no último bienio de homes e mulleres en cada unha das comunidades autónomas. Destacaremos que:

■ A taxa de actividade feminina no ano 2009 está en Galicia 3,03 puntos porcentuais por baixo da media española; no ano anterior o diferencial era de 3,28 en 2008.

■ A taxa de actividade masculina en 2009 de Galicia supera en máis de 13,96 puntos á feminina, pero está seis puntos por debaixo da media estatal.

■ Cadro 5.8

Taxa de actividade por sexo e comunidade autónoma. 2008-2009

	Varóns		Mulleres	
	2008	2009	2008	2009
España	69,49	68,65	50,46	51,57
Andalucía	68,62	68,18	46,85	48,72
Aragón	68,33	67,42	50,37	50,57
Asturias	61,00	59,46	45,15	45,18
Illas Baleares	73,55	73,38	55,98	57,86
Canarias	70,67	70,73	51,28	53,65
Cantabria	66,80	65,25	47,59	48,77
Castela A Mancha	64,19	63,41	45,12	45,92
Castela e León	68,66	68,52	45,40	46,71
Cataluña	72,26	70,69	54,42	54,96
C. Valenciana	70,82	69,96	51,62	52,83
Extremadura	64,80	63,95	42,47	43,93
Galicia	63,69	62,50	47,18	48,54
Madrid	73,28	72,85	56,51	57,32
Murcia	72,43	71,30	50,92	51,71
Navarra	70,11	69,01	52,31	52,21
País Vasco	67,03	65,17	49,62	50,07
A Ríoxa	69,84	69,18	49,93	50,80
Ceuta	70,19	68,67	40,97	45,07
Melilla	70,72	65,45	37,05	41,53

Fonte: INE, EPA 4º trimestre.
Unidades: Porcentaxe.

O estudo da poboación inactiva realizado no último epígrafe do capítulo 4 completáremolo aquí focalizando na perspectiva de xénero. O cadro 5.9 pon de manifesto que:

■ A principal situación de inactividade da muller galega é a de labores do fogar (32,4%).

■ A principal situación de inactividade dos homes en Galicia é a de xubilado ou prexubilado (co 61,7% dos inactivos), mentres que nas mulleres é a segunda (con só o 31,4%). A pequena proporción de mulleres que realizaron en décadas anteriores

un traballo retribuído é a explicación principal deste importante desaxuste, que contribúe a que ser muller de idade avanzada se constitúa hoxe nun dos principais factores de risco para formar parte das bolsas de pobreza.

■ O 11.8% das inactivas galegas son estudantes e a porcentaxe ascende o 15.9% entre os homes.

■ O cobramento das pensións de viuvez prioritariamente por mulleres (xa que en décadas anteriores os/as cotizantes a social eran en proporción moi maioritaria os homes) explica que a porcentaxe de mulleres perceptoras de pensións diferentes ás ligadas á xubilación é seis veces maior que nos homes.

■ Cadro 5.9

Poboación inactiva. Por clase de inactividade, sexo e comunidade autónoma. 2009

	Total	Estudiante	Xubilado/a ou prexubilado/a	Labores do fogar	Incapacitado/a permanente	Perceptor/a pensión distinta da xubilación (ou prexubilación)	Outras situacións ⁽¹⁾
Homes							
España	100	18,4	60,4	5,4	8,5	2,8	4,5
Andalucía	100	20,4	53,7	5,8	10,8	2,6	6,7
Aragón	100	17,3	68,8	3,9	6,1	1,6	2,2
Asturias	100	13,3	67,1	2,9	10,9	2,0	3,8
Baleares	100	16,5	56,0	11,2	6,5	5,9	3,9
Canarias	100	22,5	49,2	8,8	10,8	3,3	5,5
Cantabria	100	17,7	60,9	3,8	7,8	4,8	4,9
C. León	100	15,9	68,9	3,4	6,1	2,6	3,2
C. A Mancha	100	18,8	63,4	4,1	6,9	2,8	4,0
Cataluña	100	16,1	63,0	5,8	6,8	4,6	3,7
C. Valenciana	100	17,3	61,2	6,5	9,4	2,3	3,2
Extremadura	100	19,5	57,5	5,5	9,5	2,2	5,8
Galicia	100	15,9	61,7	5,1	12,0	2,2	3,2
Madrid	100	22,3	61,7	4,4	5,1	1,6	4,8
Murcia	100	22,3	52,9	5,6	9,3	3,4	6,5
Navarra	100	17,9	64,4	5,4	7,9	1,6	2,8
País Vasco	100	16,6	62,6	4,8	9,9	2,1	4,1
A Ríoxa	100	16,6	65,1	4,9	6,1	2,6	4,8
Ceuta	100	25,1	40,6	2,7	15,7	4,3	11,5
Melilla	100	29,2	44,1	3,6	10,9	2,9	9,3
Mulleres							
España	100	12,8	17,9	44,3	6,9	16,9	1,2
Andalucía	100	14,3	13,0	47,1	7,5	17,0	1,1
Aragón	100	13,2	16,4	44,7	8,4	16,8	0,5
Asturias	100	9,4	19,5	43,5	9,3	17,4	1,0
Baleares	100	12,7	22,5	44,1	3,4	15,8	1,6
Canarias	100	16,4	10,8	46,4	7,8	17,5	1,2
Cantabria	100	12,2	20,0	44,5	5,5	16,4	1,4
C. León	100	11,6	17,4	48,0	5,0	17,1	1,0
C. A Mancha	100	12,5	8,7	55,4	6,0	16,1	1,2
Cataluña	100	10,9	23,7	40,1	4,1	19,8	1,4
C. Valenciana	100	12,1	21,5	41,5	9,7	14,6	0,6
Extremadura	100	13,3	10,4	50,6	6,9	17,8	1,0
Galicia	100	11,8	31,4	32,4	9,2	14,4	0,8
Madrid	100	14,0	16,6	46,1	5,1	16,2	1,9
Murcia	100	14,4	16,6	44,4	9,4	14,2	1,0
Navarra	100	13,3	15,4	45,1	7,7	17,2	1,4
País Vasco	100	11,8	15,2	43,6	8,2	19,9	1,2
A Ríoxa	100	11,1	19,9	46,1	5,9	15,7	1,4
Ceuta	100	17,2	6,0	55,1	2,5	15,2	4,0
Melilla	100	15,7	8,4	49,8	6,3	15,3	4,5

(1) A categoría "Outra situación" inclúe aos inactivos/as que non mencionan ningunha situación de inactividade e declaran estar buscando emprego ou traballar. Datos en porcentaxes, respecto da poboación inactiva total de cada comunidade autónoma. Fonte: INE, EPA 4º trimestre.

A desagregación en dous grupos de idade do cadro 5.10 permítenos constatar que no máis novo (de 16 a 19 anos) as mulleres inactivas superan os homes inactivos en 4.600 persoas mentres que a medida que avanzamos en idade, tamén o facemos en diferenza, ata chegar a unha diferenza de 40.000 inactivas máis no grupo de 45 a 54 anos.

Evidentemente, a incorporación máis igualitaria da muller ao mundo do traballo retribuído vaise producindo nos estratos de poboación máis novos.

■ **Cadro 5.10 Inactivos/as por grupo de idade, sexo e comunidade autónoma. Valores absolutos. Galicia 2009**

	Total			De 16 a 19 anos			De 20 a 24 anos			De 25 a 34 anos			De 35 a 44 anos			De 45 a 54 anos			De 55 a 64 anos			De 65 e máis anos		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Homes	417,3	414,1	427,6	35,0	36,3	36,6	27,9	25,3	25,2	21,7	21,3	23,0	14,5	12,4	16,2	20,9	19,4	22,7	68,5	67,6	68,2	228,8	231,8	235,7
Mulleres	671,6	658,7	641,3	42,3	41,1	41,2	39,8	35,5	31,0	37,1	32,8	30,7	49,8	44,2	41,2	61,7	66,2	62,7	110,3	106,7	100,2	330,7	332,1	334,4
Galicia	1.088,9	1.072,8	1.068,9	77,3	77,4	77,8	67,6	60,9	56,1	58,8	54,1	53,7	64,3	56,6	57,4	82,6	85,6	85,4	178,8	174,3	168,4	559,5	563,9	570,1

Fonte: INE.

5.2.3 Emprego e desemprego

Dentro da poboación activa inclúese tanto a que está a traballar (poboación ocupada) como a que busca emprego activamente (poboación desempregada).

A distribución porcentual da poboación ocupada por sexos e sectores económicos en cada unha das comunidades autónomas para o ano 2009 figura no cadro 5.11; nel destacaremos, no referido a Galicia e o total español, que:

■ O 81% das mulleres con emprego en Galicia traballan no sector servizos (en España alcanza o 87.5%).

■ A porcentaxe de mulleres que traballan en Galicia no sector agropesqueiro case triplica á media español de mulleres, mentres que nos homes non chega a duplicalo.

■ A subrepresentación da muller por sectores económicos é especialmente clamorosa na construción, actividade na que solo chega ao 1.7% de ocupación, igual que a media estatal.

■ No capítulo 4 pode comprobarse que a taxa de ocupación da muller en Galicia continúa estando moi por baixo da masculina.

Distribución porcentual dos ocupados/as por sector económico, comunidade autónoma e sexo. 2009

■ Cadro 5.11

	Total	Agricultura	Industria	Construción	Servizos
Andalucía					
Homes	100,0	9,2	13,0	15,6	62,3
Mulleres	100,0	5,0	4,5	1,5	89,1
Aragón					
Homes	100,0	7,1	26,1	16,5	50,3
Mulleres	100,0	2,0	9,4	1,8	86,8
Asturias					
Homes	100,0	4,5	22,6	16,4	56,5
Mulleres	100,0	3,2	5,0	1,0	90,8
Baleares					
Homes	100,0	1,8	11,8	23,6	62,9
Mulleres	100,0	0,8	3,7	1,4	94,1
Canarias					
Homes	100,0	3,3	9,2	15,3	72,2
Mulleres	100,0	2,1	2,4	1,8	93,8
Cantabria					
Homes	100,0	4,5	24,8	18,0	52,7
Mulleres	100,0	3,5	7,0	2,6	86,9
C. León					
Homes	100,0	9,2	24,1	16,5	50,3
Mulleres	100,0	2,9	8,4	1,8	87,0
C. A Mancha					
Homes	100,0	9,1	21,3	20,3	49,3
Mulleres	100,0	2,3	10,0	2,1	85,7
Cataluña					
Homes	100,0	2,6	24,5	16,9	56,0
Mulleres	100,0	0,9	13,7	2,1	83,3
C. Valenciana					
Homes	100,0	4,9	22,5	17,9	54,7
Mulleres	100,0	1,3	9,3	1,5	87,9
Extremadura					
Homes	100,0	14,2	14,9	17,4	53,5
Mulleres	100,0	5,8	4,5	1,7	88,0
Galicia					
Homes	100,0	8,6	22,5	17,0	51,9
Mulleres	100,0	7,2	10,1	1,7	81,0
Madrid					
Homes	100,0	0,5	13,1	14,2	72,2
Mulleres	100,0	0,4	5,6	1,9	92,1
Murcia					
Homes	100,0	13,1	17,6	16,3	53,1
Mulleres	100,0	8,2	7,2	1,9	82,7
Navarra					
Homes	100,0	6,7	36,6	14,4	42,3
Mulleres	100,0	1,6	16,6	1,6	80,2
País Vasco					
Homes	100,0	1,8	33,4	13,3	51,6
Mulleres	100,0	0,9	10,0	1,5	87,5
A Rioxa					
Homes	100,0	6,8	30,6	16,9	45,7
Mulleres	100,0	0,8	17,3	1,9	79,9
España					
Homes	100,0	5,5	19,7	16,4	58,5
Mulleres	100,0	2,5	8,3	1,8	87,5

Datos en porcentaxe.
Fonte: INE, EPA 4º trimestre.

As taxas de paro en 2009 en cada unha das comunidades españolas e desagregación por sexos figuran no cadro 5.12, que mostra que:

- A taxa de paro das mulleres é de case 2 puntos superior á dos homes en Galicia (3 superior en 2008) e con 4.81 puntos de diferenza por debaixo da media española.
- As taxas de desemprego feminino son especialmente altas en Ceuta, Melilla, Canarias e Andalucía (en todas elas supera o 27%).
- A taxa de desemprego feminino máis baixa tena o País Vasco e o seu valor es 11,51%.

**Taxas de desemprego.
Por sexo e comunidade autónoma. 2009**

■ Cadro 5.12

	Homes	Mulleres
España	17,72	18,39
Andalucía	24,07	27,09
Aragón	13,04	12,53
Asturias	12,54	14,48
Baleares	19,20	16,52
Canarias	25,54	27,04
Cantabria	11,34	12,80
C. A Mancha	17,07	21,40
C. León	11,76	16,51
Cataluña	17,10	15,19
C. Valenciana	21,42	21,00
Extremadura	17,22	25,26
Galicia	11,76	13,58
Madrid	14,11	13,95
Murcia	22,12	18,78
Navarra	10,07	11,96
País Vasco	10,65	11,51
A Rioxa	12,54	13,05
Ceuta	12,93	28,22
Melilla	17,55	33,61

Fonte: INE, EPA 4º trimestre.

A desagregación por grupos de idade de táxelas de desemprego de Galicia e España que presentamos no cadro 5.13 reflexa que:

- As taxas de desemprego das menores de 25 anos case triplica á das maiores desa idade, e no grupo de homes a diferenza supera o triplo.
- A taxa de desemprego en Galicia do estrato máis novo de mulleres (as menores de 25 anos) alcanzou o 30,11%, 6,39 puntos menos do valor, altísimo, que ten este grupo poboacional na media estatal.

■ Cadro 5.13

Taxa de desemprego. Por sexo e grupos de idade. Galicia/España 2008-2009

	Total		Menores de 25 anos		De 25 e máis anos	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Homes						
España	10,06	18,01	23,70	37,85	8,51	15,89
Galicia	7,39	11,76	19,19	31,28	6,18	9,91
Mulleres						
España	13,04	18,39	25,76	36,35	11,47	16,41
Galicia	10,37	13,58	23,99	30,11	9,17	12,18

Datos en porcentaxe.
 Fonte: INE, EPA, 4º trimestre.

5.3 Demandas de emprego e paro rexistrado

Demandantes son os traballadores e traballadoras que se inscriben nos servizos públicos de emprego para a busca dun emprego ou mellorar o que posúen, para recibir outros servizos alleos ao emprego (orientación para o autoemprego, formación ocupacional...) ou pola obrigatoriedade de inscribirse para recibir unha Prestación por Desemprego ou Subsidio.

Os/ás demandantes de emprego clasifícanse en determinados colectivos de pertenza e así calcúlase por exclusión a cifra de paro rexistrado, ao poder reunir a demanda dunha traballador/a dous ou máis situacións. Estableceuse a seguinte orde de preferencia contabilizándose un demandante no primeiro colectivo que aparece:

- Demandantes inscritos sen dispoñibilidade
- Demandantes de emprego non parados:
 - Demandantes con baixa dispoñibilidade para o emprego
 - Demandantes ocupados ou con relación laboral
 - Demandantes dun emprego específico
 - Outros demandantes sen emprego/non ocupados.
- Demandantes de emprego parados

Parados/as. Por idade e sexo. Galicia. 2009

■ Cadro 5.14

	Nº parados/as		
	Mulleres	Homes	Total
16 a 19	1.841	2.972	4.813
20 a 24	8.371	10.306	18.677
25 a 29	14.944	14.461	29.405
30 a 34	17.811	14.516	32.327
35 a 39	16.321	12.147	28.468
40 a 44	14.872	11.018	25.890
45 a 49	13.136	10.449	23.585
50 a 54	12.083	9.629	21.712
55 a 59	11.268	9.316	20.584
60 a 64	8.705	8.673	17.378
Total	119.352	103.487	222.839

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

Demándalos de emprego pendentes de demandantes parados/ás en 2009 foron 222.839. Deles o 46,44% correspondía ao colectivo de homes (España 51,29%) e o 53,78% ao de mulleres (España 48,71%). Por tramos de idade, no grupo de mulleres, son os de entre 30-34 anos (14,92%), 35-39 (13,61%) e 25-29 (12,52%) as que máis demandas acumulan; mentres que no dos homes son os de 25-29 anos (13,97%), 30-34 (14,02%) e 35-39 (11,74%).

O máis significativo é a diferenza do número de mulleres que demanda emprego sen conseguilo ao finalizar o ano 2009, fronte ao colectivo de homes, aínda que esta se viu reducida con relación ao ano anterior (mulleres 53,56% e homes 46,44%).

Parados/as. Por nivel académico e sexo. Galicia. 2009

■ Cadro 5.15

	Nº parados/as		
	Mulleres	Homes	Total
Ata Ctficado. Escolaridade*	39.372	44.637	84.009
Titulación ensino obrigatorio	36.602	32.770	69.372
Formación Profesional	18.448	12.060	30.508
BUP/ Bacharelato Superior/COU	11.043	8.044	19.087
Titulados universitarios	13.799	5.936	19.735
Outras titulacións	88	40	128
Total	119.352	103.487	222.839

*Inclúe certificado de escolaridade, primarios sen certificado e sen estudos.

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

Centrándonos no nivel de estudos as diferenzas non son tan apreciables xa que nos dous grupos, é o colectivo de “Ata certificado de Escolaridade”, os que acumulan o maior número de demandas pendentes de demandantes parados. As mulleres 32,99% e homes 43,13%. As mulleres con estudos universitarios teñen un peor comportamento en canto ás demandas de emprego pendentes chegando ao 11,56%, fronte ao 5,73% de homes.

■ Cadro 5.16

**Demandas de emprego pendentes de demandantes parados/as.
Segundo grupo principal de ocupación. Por provincias. Decembro 2009**

	Homes				Mulleres			
	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
A Dir. AAP e emp.>10 ASA.	412	44	75	353	180	24	22	155
B Xer. emp. <10 ASA.	84	12	21	71	32	3	4	26
C Xer. emp. sen asalar..	9	1	7	8	0	0	0	0
D 2º e 3º ciclo univ.	1.479	249	310	1.186	2.924	450	475	2.016
E 1º ciclo universitario	707	200	162	569	1.611	467	468	1.273
F Técnicos e prof. de apoio	4.603	978	862	4.205	3.867	839	746	3.304
G Empregados/as tipo admin.	1.936	425	549	1.810	7.236	1.552	1.934	6.881
H Trab. serv. restaur.	1.796	384	482	1.762	7.253	2.126	2.515	7.046
I Trab. serv. prot. e seg.	562	269	272	357	83	81	45	108
K Depen. com. e asimil.	994	250	259	906	7.882	1.988	2.292	8.495
L Trab. cual. agricult.	1.799	529	593	1.612	561	184	257	890
M Trab. cual. constr.	10.477	2.361	2.410	9.673	129	40	35	154
N Trab. cual. industrias.	3.491	767	709	4.115	47	10	34	70
P Trab. cual. art. graf.	652	211	239	654	2.017	302	353	2.536
Q Operador inst. indus.	1.175	378	581	2.023	3.235	185	820	2.169
R Cond. oper. maq. movil	2.914	1.232	1.128	2.934	145	53	33	198
S Trab. non cu. servi.	1.599	311	365	1.217	8.686	1.882	2.629	7.983
T Peóns agricultura	6.744	1.960	2.297	6.644	2.240	414	870	3.774
U Forzas armadas	28	4	13	28	5	3	2	4
TOTAL	41.461	10.565	11.334	40.127	48.133	10.603	13.534	47.082

Fonte: SPEE - INEM.

Por grupo principal de ocupación, as mulleres demandantes de emprego paradas, solicitan en maior número as seguintes ocupacións:

- Traballadoras de non cualificadas de servizos, 21.180 (17,74%) (España 20,36%).
- Dependenta de comercio e asimilados 20.657 (17,31%)
- Traballadoras de servizos de restauración 18.940 (15,87%)
- Empregadas de Administración 17.603 (14,75%)
- Técnicas e profesionais de apoio 8.756 (7,34%)

As profesións que requiren estudos universitarios son demandas nun 8,11%. Hai que ter en conta que as demandantes con estudos universitarios tamén demandan profesións de nivel inferior, ao non ter grandes expectativas de atopar traballo nas profesións para as que están formadas.

No colectivo masculino, a profesión mais demandada segue sendo “Traballadores cualificados da construción” con 24.921 demandantes parados 24,08% (España 24,56% fronte ao 22,97% de 2008), seguida de peóns agrícolas con 17.645 demandantes 17,05% (España 23,72%). Seguen sendo profesións reservadas aos homes.

As profesións que requiren titulación universitaria supoñen o 4,70% das demandas. Apréciase unha diferenza significativa con respecto ás mulleres, o que parece apoiar o maior acceso das mulleres aos estudos de nivel superior.

Parados/as. Por actividade económica e sexo. Galicia. 2009

■ Cadro 5.17

	Nº parados/as		
	Mulleres	Homes	Total
A Agricultura, gandería, caza e selvicultura e pesca	1.907	4.436	6.343
B Industrias extractivas	209	747	956
C Industrias manufactureiras	16.841	16.223	33.064
D Subministración enerxía eléctrica, gas, vapor e A.A	26	106	132
E Subministración de auga, actividades de saneamento	346	542	888
F Construción	3.404	32.786	36.190
G Comer., repar. vehíc. motor, motocicl. e art. persoal	19.140	9.792	28.932
H Transporte e almacenamento	1.992	4.965	6.957
I Hostalaría	15.513	4.786	20.299
J Información e comunicacións	1.432	1.118	2.550
K Activid. Financeiras e de seguros	720	359	1.079
L Actividades inmobiliarias	692	305	997
M Actividades profesionais, científicas e técnicas	6.073	3.860	9.933
N Actividades administrativas e servizos auxiliares.	11.995	7.139	19.134
O Admon. Pública e defensa; Seguridade social obrig.	7.050	4.362	11.412
P Educación	3.680	1.527	5.207
Q Actividades sanitarias e servizos sociais	5.946	677	6.623
R Actividades artísticas, recreativas e entretemento	1.257	1.116	2.373
S Outros servizos	4.487	1.059	5.546
T Actividades dos fogares como empregadores do persoal doméstico	605	43	648
U Actividades de Organizacións e Organismos Extraterritoriais	5	9	14
X Sen sección asociada	16.032	7.530	23.562
Total	119.352	103.487	222.839

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

En canto á sección da actividade económica hai que destacar como un dos datos máis significativos que as mulleres galegas paradas que demandan emprego “sen emprego anterior”, alcanza o 13,43% (15,96% en 2008) fronte ao 7,28% (8% en 2008) de homes. Vólvese poñer de relevo a dificultade de inserción laboral da muller. A actividade de comercio con 16,03% é a mais demandada, seguida de “industria manufactureira” cun 14,1%, e de “hostalaría” con 13%. En España en primeiro lugar aparece Comercio con 16,64%, seguido de Actividades Administrativas con 13% e

Hostalaría con 11,94%. A categoría de "Sen emprego anterior" supuxo un 10,52% (case 3 puntos menos que en Galicia).

Ao igual que vimos coas ocupacións mais demandadas, é a "construción" a sección de actividade económica onde o colectivo de homes concentra en maior medida as súas expectativas laborais, cun 31,68% (35,25% en España), seguido de actividade de "industrias manufactureiras" co 15,68% e comercio.

Aínda que se aprecian actividades económicas igualmente demandadas por homes e mulleres, seguen existindo outras reservadas case exclusivamente ás mulleres, como "persoal domestico" (93,36% das demandas realízanas mulleres, "hostalería" (76,42%), "educación" (70,67%), e "actividades sanitarias e de servizos sociais" (89,77%).

**Demandas de emprego pendentes de demandantes parados/as.
Segundo idade e duración da demanda e sexo, por provincias. Decembro 2009**

■ Cadro 5.18

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
HOMES					
> 25 anos					
< 1 mes	1.111	351	305	1.225	2.992
De 1 a <= 6 meses	3.347	958	1.019	3.803	9.127
De > 6 meses a <= 1 ano	1.037	317	312	1.206	2.872
De máis de 1 ano	595	133	168	639	1.535
Total	6.090	1.759	1.804	6.873	16.526
< 25 anos					
< 1 mes	6.347	1.788	1.489	5.874	15.498
De 1 a <= 6 meses	16.396	4.256	4.400	17.315	42.367
De > 6 meses a <= 1 ano	8.738	2.082	2.618	11.056	24.494
De máis de 1 ano	14.731	3.691	4.466	12.390	35.278
Total	46.212	11.817	12.973	46.635	117.637
Total	52.302	13.576	14.777	53.508	134.163
MULLERES					
> 25 anos					
< 1 mes	922	252	238	909	2.321
De 1 a <= 6 meses	2.750	822	792	2.980	7.344
De > 6 meses a <= 1 ano	799	283	295	875	2.252
De máis de 1 ano	626	155	231	613	1.625
Total	5.097	1.512	1.556	5.377	13.542
< 25 anos					
< 1 mes	6.510	1.390	1.331	5.736	14.967
De 1 a <= 6 meses	16.878	4.348	4.325	17.112	42.663
De > 6 meses a <= 1 ano	8.617	1.997	2.500	9.755	22.869
De máis de 1 ano	22.812	4.732	7.903	21.667	57.114
Total	54.817	12.467	16.059	54.270	137.613
Total	59.914	13.979	17.615	59.647	151.155

Fonte: SPEE-INEM.

As mulleres maiores de 25 anos representa o 91,04% (En España 89,80%) das demandas pendentes de demandantes parados/ás fronte ao 87,68% dos homes (87,25% en España). Aínda que nos dous casos, para o colectivo de maiores de 25

anos é máis difícil inserirse no mercado laboral, é sensiblemente máis difícil se se é muller: O 41,50% das mulleres maiores de 25 anos permanecen máis dun ano como demandantes de emprego (29,99% homes) e o 31% (36% homes), entre un e seis meses.

**Demandas de emprego pendentes. Segundo clasificación da demanda.
Por sexo e por provincias. Decembro 2009**

■ **Cadro 5.19**

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
HOMES					
Non parados					
Con dispoñibilidade limitada	2.160	627	1.078	2.673	6.538
Con relac. Laboral	2.993	818	823	6.323	10.957
Ocupados	4.508	1.162	1.173	3.319	10.162
Demandan empregos específicos	395	162	128	414	1.099
Outros non ocupados	785	242	241	652	1.920
Total	10.841	3.011	3.443	13.381	30.676
Parados					
Total	41.461	10.565	11.334	40.127	103.487
Total	52.302	13.576	14.777	53.508	134.163
MULLERES					
Non paradas					
Con dispoñibilidade limitada	1.427	413	666	1.915	4.421
Con relac. Laboral	2.715	364	381	3.418	6.878
Ocupadas	5.848	2.014	2.443	5.719	16.024
Demandan empregos específicos	430	210	205	441	1.286
Outras non ocupadas	1.361	375	386	1.072	3.194
Total	11.781	3.376	4.081	12.565	31.803
Paradas					
Total	48.133	10.603	13.534	47.082	119.352
Total	59.914	13.979	17.615	59.647	151.155
Total ambos sexos	112.216	27.555	32.392	113.155	285.318

Fonte: SPEE - INEM.

Se observamos as demandas de emprego pendentes segundo clasificación da demanda, as mulleres paradas representa o 78,96% (77,13% homes), o resto son demandantes non paradas.

Dentro do colectivo de demandantes non paradas as demandantes de emprego non ocupadas representan o 10,03% (homes 6,26%). As demandas de emprego sen emprego/non ocupadas son aquelas que reclama un traballo por período inferior a 3 meses, de xornada inferior a 20 horas semanais e estudantes menores de 25 anos ou que demandan o emprego se teñen máis de 25 anos. Habería que analizar se a demanda deste tipo de traballos (inferior a 3 meses, a tempo %) é debido a unha elección propia ou como consecuencia da dificultade de conciliar a vida laboral e familiar.

**Baixas de demandas de emprego.
Segundo causa da baixa. Por sexo e por provincias. Decembro 2009**

■ Cadro 5.20

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
HOMES					
Baixas por colocación					
Con oferta previa	159	59	160	134	512
Sen oferta previa	2.562	579	569	2.414	6.124
Total	2.721	638	729	2.548	6.636
Non renovación	2.707	813	786	2.896	7.202
Outras causas	284	96	51	299	730
Total	5.712	1.547	1.566	5.743	14.568
MULLERES					
Baixas por colocación					
Con oferta previa	185	91	144	144	564
Sen oferta previa	3.094	838	770	2.891	7.593
Total	3.279	929	914	3.035	8.157
Non renovación	3.217	922	957	3.104	8.200
Outras causas	336	89	49	478	952
Total	6.832	1.940	1.920	6.617	17.309

Fonte: SPEE-INEM.

Para finalizar faremos unha referencia ás baixas na demanda de emprego. As baixas por colocación representa o 47,12% (España 49,80%) no grupo de mulleres, fronte ao 45,55% no dos homes, botando novamente un peor comportamento coas mulleres.

Os seguintes cadros do Instituto Galego das Cualificacións dannos unha visión resumida do perfil tipo das paradas/os en Galicia no ano 2009.

Perfil dos parados/as en xeral. Ano 2009. Galicia

■ Cadro 5.21

Descrición	Perfil tipo
Sexo	Muller
Grupo de idade	30 a 34
Nivel académico	Ata Certificado Escolaridade
Sección da clasific. CNAE	Construción
Tempo busca emprego	Menos de 6 meses
Ocupación máis demand. no ámbito feminino a 4 díx.	Dependentes e exhibidores en tendas, almacéns, quioscos, mercad.
Ocupación máis demand. no ámbito masculino a 4 díx.	Peóns da construción
Ocupación máis demand. no ámbito feminino a 8 díx.	Dependente de comercio, en xeral
Ocupación máis demand. no ámbito masculino a 8 díx.	Peón da construción de edificios

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

**Perfil tipo dos parados/as de longa duración
menores de 25 anos. Galicia. 2009**

■ Cadro 5.22

Descrición	Perfil tipo
Sexo	Muller
Grupo de idade	20 a 24
Nivel académico	Alta Certificado de Escolaridade *
Sección da clasificación CNAE	Sen sección asociada

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

*Inclúe certificado escolaridade, primarios sen certificado e sen estudos.

**Perfil tipo dos parados/as de longa duración
maiores de 25 anos. Galicia. 2009**

■ Cadro 5.23

Descrición	Perfil tipo
Sexo	Muller
Grupo de idade	55 a 59
Nivel académico	Alta certificado de Escolaridade*
Sección da clasificación CNAE	Industria manufacturera

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

*Inclúe certificado escolaridade, primarios sen certificado e sen estudos.

5.4 Ofertas de emprego

Os Servizos Públicos de Emprego ofrecen a posibilidade de contratar traballadoras a través dos seus servizos, para iso os empresarios poden dirixirse a calquera oficina de emprego, preferentemente a que corresponde ao domicilio de ala Empresa ou centro de traballo principal. Na Oficina de Emprego informaranlle e facilitaranlle o documento de solicitude de traballadores, que deberán encher indicando:

■ Características do posto

■ Condicións das candidatas (Neste apartado é onde se pode establecer o requirimento dun sexo como requisito)

■ Tipo de contrato

■ Forma, lugar e data de selección das traballadoras.

Unha vez presentada a oferta, a Oficina de Emprego, mediante consulta ao seu banco de datos, enválle ao empresario unha preselección de candidatas aptos, a priori, para que sexan entrevistadas por el mesmo.

Non obstante, a Oficina de Emprego tamén pode efectuar a selección das candidatas mediante probas profesionais e/ou psicolóxicas.

Os empresarios están obrigados a solicitar a ala Oficina de Emprego as traballadoras que necesite contratar, unicamente cando se queira acoller medidas de fomento de emprego.

As traballadoras contratadas ao amparo dalgunha destas medidas, deberán levar inscritos en e Emprego o tempo que determine cada modalidade de contrato.

Aínda que como establece o artigo 4º-2 c) do E.T “En relación co traballo, os traballadores teñen dereito:

■ c) A non ser discriminados para o emprego ou unha vez empregados, por razóns de sexo.....”

Existe nas ofertas tramitadas nos Servizos Públicos de Emprego, a posibilidade de realizalos con ou sen requirimento de sexo, necesario nalgúns casos segundo a medida de fomento de emprego elixida.

**Ofertas con requirimento de sexo e sen este requirimento.
Valores porcentuais. Galicia. 2009**

■ **Cadro 5.24**

Sexo	Nº de ofertas
Home	8,74
Muller	8,39
Sen requirimento	82,88

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

A maioría das ofertas, non presentan requirimento de sexo (82,88%) pero o 17,12% restante distribúense do seguinte xeito: homes 8,74% e mulleres 8,39%.

■ **Cadro 5.25**

**Ofertas con requirimento de sexo e sen requirimento
por seccións (Clasificación CNAE). Galicia. 2009**

	Muller	Home	Sen requirimento	Total
A Agricultura, gandería, caza e selvicultura e pesca	27	93	370	490
B Industrias extractivas	2	6	17	25
C Industrias manufactureira	68	196	811	1.075
D Subministración de enerxía elec, gas, vapor e aire acondic.	-	-	3	3
E Subministración de auga, saneamento, residuos desconta.	1	4	69	74
F Construción	38	942	2.364	3.344
G Comercio por xunto e polo miúdo, reparación vehículos mo.	269	277	1.464	2.010
H Transporte e almacenamento	26	67	367	460
I Hostalaría	499	53	1.189	1.741
J Información e comunicacións	6	3	208	217
K Actividades financeiras e de seguros	16	-	127	143
L Actividades inmobiliarias	6	4	32	42
M Actividades profesionais, científicas e técnicas	47	20	547	614
N Actividades administrativas e servizos auxiliares	87	47	719	853
O Admón, pública e defensa; seguridade social obrigatoria	46	11	3.655	3.712
P Educación	38	11	1.168	1.217
Q Actividades sanitarias e de servizos sociais	130	14	1.167	1.311
R Actividades artísticas recreativas e de entretemento	28	11	601	640
S Outros servizos	205	22	1.880	2.107
T Actividades dos fogares como empregadores e produto.	51	4	77	132
X Sen sección asociada	131	7	166	304
Total	1.721	1.792	17.001	20.514

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

Neste cadro apréciase como a sección de actividade con mais requirimento feminino é a hostalaría (499 ofertas) (28,99% das ofertas van destinadas a mulleres), seguida do comercio (269 ofertas) (15,63%) e doutros servizos (205 ofertas) (11,91%).

En canto aos requirimentos masculinos, é a construción a que se sitúa no primeiro lugar (52,57%), seguido do comercio, reparación de vehículos a motor e artigos persoais (15,46%) e industrias manufactureiras co 10,94%.

As ofertas presentadas sen requirimento de sexo danse maioritariamente en administración pública, defensa e seguridade social obrigatoria, construción e outras actividades sociais e de servizos prestados á comunidade.

■ Cadro 5.26

Ocupacións máis ofertadas con requirimento de sexo feminino. Galicia. 2009

CON	Descrición	Mulleres
5020	Camareiros/as, bármans e asimilados/as	322
9110	Empregados do fogar	235
5330	Dependentes e exhibidores en tendas, almacéns, quioscos e mercados	199
5130	Perruqueiros/as, espec. en trat. beleza e trab. asimilados/as	136
5010	Cociñeiros/as e outros/as preparadores/as de comidas	134
9121	Persoal limpeza de oficinas, hoteis e outros establecementos similares	134
4210	Taquígrafos/as e mecanógrafos/as	97
5113	Asistentes/as domiciliarios	85
5111	Auxiliares de enfermaría hospitalaria	31
3320	Representantes de comercio e técnicos de vendas.	20
Total das dez ocupacións máis ofertadas		1.393
Total das ocupacións ofertadas		1.721

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

Ocupacións máis ofertadas con requirimento de sexo masculino. Galicia. 2009

CON	Descrición	Mulleres
7110	Albans e canteiros	422
9602	Peóns de construción de edificios	138
7130	Carpinteiros (agás carpinteiros de estruturas metálicas)	81
7240	Pintores, vernizadores, empapeladores e asimilados	70
7120	Traballadores do formigón armado, enfusadores, ferrallistas e asimilados	63
8630	Condutores de camións	59
7220	Fontaneiros e instaladores de tubos	46
7611	Mecánicos e axustadores de vehículos de motor	44
9601	Peóns de obras públicas e mantemento de estradas, presas e similares	44
9800	Peóns do transporte e descargadores	39
Total das dez ocupacións máis ofertadas		1.006
Total das ocupacións ofertadas		1.792

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

■ **Cadro 5.26**
(continuación)

Ocupacións máis ofertadas sen requirimento de sexo. Galicia. 2009

CON	Descrición	Mulleres
7110	Albaneis e canteiros/as	1.233
4210	Taquígrafos/as e mecanógrafos/as	815
5020	Camareiros, barmáns e asimilados	608
5010	Cociñeiros/as e outros preparadores de comida.	490
9121	Persoal de limpeza de oficinas, hoteis (camareiras de piso) e outros establecementos similares	477
5113	Asistentes domiciliarios	460
9602	Peóns da construción de edificios	427
5330	Dependentes e exhibidores en tendas, almaceéns, quioscos e mercados	412
	Peóns de obras públicas e mantemento de estradas, presas e similares	398
9601		
5130	Perruqueiros, especialistas en tratamento de beleza e asimilados	376
Total das dez ocupacións máis ofertadas		5.696
Total das ocupacións ofertadas		17.001

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

Por ocupacións máis ofertadas con requirimento de sexo feminino, destaca en primeiro lugar Camareiras (18,71%), seguidas de Empregadas do fogar (13,65%) e Dependentas (11,56%). Cando o requirimento de sexo é masculino, en primeiro lugar atopamos a ocupación de Albanel, seguida de Peón da construción e Carpinteiros.

Parece reproducirse tamén nas ofertas presentadas nos Servizos Públicos de Emprego o mesmo esquema de actividades económicas e ocupacións que xa vimos nas demandas de emprego e que veremos nas contratacións, volvendo poñer de manifesto que hai unha serie de actividades e profesións destinadas ás mulleres e outras reservadas aos homes.

5.5 Contratos de traballo

Neste capítulo utilizaremos os cadros elaborados polo Instituto Galego das Cualificacións, que se ben teñen unha pequena variación, nos totais, cos facilitados polo SPEE, consideramos que esta diferenza non é significativa e os cadros serven para ilustrar de forma resumida a situación da contratación feminina.

No capítulo 7, dedicado á contratación móstranse os datos facilitados polo SPEE por tipos de contratos e sexo, que servirán como información complementaria para este capítulo.

No ano 2009 a contratación feminina supuxo o 48,73% do total da contratación, tanto de contratos iniciais, como conversión en indefinidos e Adscricións en Colaboración social. Se o distribuímos os contratos iniciais supuxeron o 48,78%, as conversións o 47,60% e as Adscrición o 33,331% do total de ambos os dous sexos, sempre por debaixo da contratación masculina.

Contratados. Por idade e sexo. Galicia. 2009

■ Cadro 5.27

	Nº contratados		
	Mulleres	Homes	Total
16 a 19	11.705	16.179	27.884
20 a 24	60.940	61.530	122.470
25 a 29	70.313	70.416	140.729
30 a 34	57.877	61.250	119.127
35 a 39	41.632	43.885	85.517
40 a 44	36.222	33.676	69.898
45 a 49	27.542	26.793	54.335
50 a 54	16.351	18.973	35.324
55 a 59	6.900	10.788	17.688
60 a 64	3.104	6.121	9.225
65 ou máis anos	305	629	934
Total	332.891	350.240	683.131

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

Se facemos unha análise por idades, observamos como o tramo de idade con maior contratación foi o de 25-29 anos (70.313 contratos), seguido do de 20-24 anos (60.940 contratos).

Ao comparar os datos por idades do grupo de mulleres, co dos homes, chama a atención, que se ben en case todos os grupos de idade a contratación masculina supera a feminina, hai grupos onde a diferenza é maior. O grupo de mulleres de 16-19 anos só rexistrou 11.705 contratos, fronte aos 16.179 de homes. O de 55-59 anos rexistrou 6.900 contratos femininos fronte a 10.788 masculinos e o de 60-64 anos repartíuse en 3.104 contratos para as mulleres e 6.121 para os homes. Nos grupos de idade intermedios é onde menos diferenzas se presentan, estas son máis acusadas nos tramos de menor idade e nos de maior idade.

Outra característica dos contratos concertados con mulleres é que o son maioritariamente no sector servizos.

Segundo o seguinte cadro do Instituto Galego das Cualificacións o 90,88% (89,94% en 2008) das mulleres traballadoras galegas exercen a súa profesión no sector servizos. O segundo sector de importancia é a industria onde traballa o 6,85% (7,67% en 2008). En ala Agricultura e Construción a representación feminina é moi escasa.

Contratos nos catro grandes sectores de actividades económicas (clasificación Galicia. 2009)

■ Cadro 5.28

	Mulleres	Homes
Sector primario	3.601	17.679
Sector secundario	22.810	39.211
Sector construción	3.923	64.798
Sector servizos	302.557	228.550
Sen actividade	0	0
Total	332.891	350.238

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

O sector servizos é o único onde a contratación feminina supera a masculina representando un 56,86% do total dos contratos realizados neste sector. Dentro deste sector é o Hostalaría e o comercio a que concentra maior número de mulleres traballadoras con 97.295 traballadoras contratadas en 2009 fronte ao total do sector servizos de 302.557 (345.132 en 2008).

■ **Cadro 5.29**

Contratos sectoriais por seccións (clasificación CNAE) e sexo. Galicia. 2009

	Muller	Home	Sen requerimento	Total
A Agricultura, gandería, caza e selvicultura e pesca	3.601	17.679	21.280	42.560
B Industrias extractivas	73	742	815	1.630
C Industrias manufactureira	21.864	35.622	57.486	114.972
D Subministración de enerxía elec, gas, vapor e aire acondic.	38	186	224	448
E Subministración de auga, saneamento, residuos desconta.	835	2.661	3.496	6.992
F Construción	3.923	64.798	68.721	137.442
G Comercio por xunto e polo miúdo, reparación vehiculos mo.	45.463	24.926	70.389	140.778
H Transporte e almacenamento	12.253	39.895	52.148	104.296
I Hostalaría	51.832	31.453	83.285	166.570
J Información e comunicacións	7.435	9.502	16.937	33.874
K Actividades financeiras e de seguros	1.737	1.105	2.842	5.684
L Actividades inmobiliarias	523	322	845	1.690
M Actividades profesionais, científicas e técnicas	15.546	8.679	24.225	48.450
N Actividades administrativas e servizos auxiliares	80.030	60.921	140.951	281.902
O Admón, pública e defensa; seguridade social obrigatoria	15.973	9.223	25.196	50.392
P Educación	15.852	8.600	24.452	48.904
Q Actividades sanitarias e de servizos sociais	32.116	4.751	36.867	73.734
R Actividades artísticas recreativas e de entretemento	11.753	25.173	36.926	73.852
S Outros servizos	11.802	3.892	15.694	31.388
T Actividades dos fogares como empregadores e produto.	237	104	341	682
U Actividades de organizacións e organismos extraterritorial	5	4	9	18
X Sen sección asociada	-	-	-	-
Total	332.891	350.238	683.129	1.366.258

A distribución do emprego feminino está moi ligada ás ocupacións que desempeñan, por iso é importante analizar como se distribúen os empregos segundo a ocupación.

■ Cadro 5.30

Contratos asociados aos grandes grupos de ocupación por sexo. Galicia. 2009

		Nº Contratos
1 Dirección das empresas e das administracións públicas		1.759
	Muller	653
	Home	1.106
2 Técnicos e profesionais científicos e intelectuais		60.449
	Muller	29.977
	Home	30.472
3 Técnicos e profesionais de apoio		61.439
	Muller	29.889
	Home	31.550
4 Empregados/as de tipo administrativo		57.518
	Muller	42.343
	Home	15.175
5 Traballadores/as dos servizos de restauración, persoais, protección e vendedores/as dos comercios		172.198
	Muller	123.391
	Home	48.807
6 Traballadores/as cualificados/as na agricultura e na pesca		11.346
	Muller	2.142
	Home	9.204
7 Artesáns e traballadores/as cualificados/as das industrias manufactureiras, da construción e da minería, agás os operadores/as de instalacións e maquinaria		87.971
	Muller	15.448
	Home	72.523
8 Operadores/as de instalacións, maquinaria e montadores/as		61.684
	Muller	11.945
	Home	49.739
9 Traballadores/as non cualificados/as		168.767
	Muller	77.103
	Home	91.664
Total contratos		683.131
Total mulleres		332.891
Total homes		35.024

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

Se ben é certo que hai pouca representación de mulleres en postos de Dirección de Empresas e AA.PP, só o 37,12% fronte ao 62,88% de homes, as porcentaxes iguálanse en Técnicas e Profesionais científicos e intelectuais (49,59% de mulleres). O maior número de mulleres con formación superior ou universitaria está a ter reflexo no mercado de traballo, e a medio ou longo prazo ten que repercutir en que pasen a ocupar postos de dirección e polo tanto, tamén repercutan nos niveis salariais.

Outro grupo de ocupación con grande representación feminina é o dos Empregadas de tipo Administrativo, co 73,62% (73,56% en 2008).

A forte presenza da muller no sector servizos, e especialmente no comercio e na hostalaría, tamén ten o seu reflexo nos grandes grupos de ocupación, así as mulleres son maioría co 71,66% (75,23% en 2008) no grupo de Traballadoras dos servizos de Restauración, persoais, protección e vendedoras de comercio.

Entre as traballadoras cualificadas das industrias manufactureiras, a construción, e a minaría a presenza da muller é moi escasa, só o 17,56% e no grupo de Traballadoras cualificadas en agricultura e pesca, a representación masculina (81,12%) tamén é moi superior á feminina (18,88%).

Podemos concluír que, no referente aos grupos de ocupación existen dúas tendencias:

■ Un grupo maioritario que desempeña as súas funcións como Empregada Administrativa, ou como traballadora de servizos de restauración, persoais e do comercio.

■ Un grupo minoritario, que grazas á obtención dun título universitario, ocupan postos como Técnicos e Profesionais Científicos e Intelectuais.

Como expuxemos ao inicio deste apartado, a contratación masculina no 2009 foi superior á feminina e foino especialmente nos contratos indefinidos ordinarios, onde a contratación feminina supuxo o 40,77%. Non obstante nos Contratos indefinidos de Fomento do Emprego a contratación a mulleres en 2009 chegou ao 51,78% fronte aos 53,78% do 2008.

■ Cadro 5.31

Contratos indefinidos acollidos a medidas de fomento da contratación. Segundo sexo, idade e provincias. 2009

	Homes					Mulleres					Total
	< 25	25-29	30-39	40-44	>=45	< 25	25-29	30-39	40-44	>=45	
A Coruña	897	887	651	189	1.012	961	1.086	1.022	321	730	7.756
Lugo	325	287	203	70	321	354	286	308	96	256	2.506
Ourense	319	233	114	35	273	312	212	254	100	232	2.084
Pontevedra	801	887	675	171	837	835	964	972	245	684	7.071
Total	2.342	2.294	1.643	465	2.443	2.462	2.548	2.556	762	1.902	19.417

Fonte: SPEE - INEM. Contratos rexistrados.

■ Cadro 5.32

Contratos indefinidos acollidos a medidas de fomento da contratación segundo colectivo de bonificación por provincias. Ano 2009

	Total	Desempregados con responsabilidades familiares	Mulleres desempregadas	Mulleres contratadas 24 meses seguintes o parto	Desempreg. Inscrit. 6 ou máis meses	Desempreg. maiores 45 anos	Mozos de 16 a 30 anos	Maternidade, adopción e acollimento	Minusvalidos	Traballadores/as en risco de exclusión social	Traballadores en empresas de inserción	Conversión a indefinido acollido a bonif.	Outros colectivos	Non bonificados
A Coruña	7.756	215	1.743	41	103	1.052	1.193	-	408	3	-	956	141	1.901
Lugo	2.506	124	637	11	46	384	457	-	88	2	-	230	39	488
Ourense	2.084	65	563	17	21	360	448	-	65	3	-	159	33	350
Pontevedra	7.071	316	1.649	40	107	970	1.105	-	265	4	-	1.011	127	1.477
Galicia	19.417	720	4.592	109	277	2.766	3.203	0	826	12	0	2.356	340	4.216

Fonte: SPEE - INEM. Contratos rexistrados.

A contratación segundo modalidade e sexo pódense consultar nos cadros do Capítulo 7.

Hai determinadas modalidades de contratación con maior peso feminino e outras onde o peso dos homes é moito maior. Entre os claramente femininos destacar os de interinidade (74,11%) e os que se realizan a tempo parcial (67%). Os de Fomento do Emprego, tradicionalmente femininos no 2009 case se igualan aos concertados con homes. Este ano, por cuarta vez, o contrato en prácticas realizado a mulleres (53,31%) supera os concertados con homes.

■ Cadro 5.33

Tipoloxía contractual por sexo. Ano 2009

	Muller	Home
Indefinido	20.310	31.983
Indefinido tempo parcial	10.205	4.544
Temporal	180.006	237.861
Temporal tempo parcial	112.178	55.587
Prácticas / Formación	4.778	5.299
Outros	5.414	14.966
TOTAL	332.891	350.240

Fonte: Instituto Galego das Cualificacións.

O cadro do Instituto Galego das Cualificacións da tipoloxía contractual por sexo no 2009, aínda que non distingue todas as modalidades contractuais, serve de resumo para comparar a situación dos dous grupos no ámbito contractual.

O que máis destaca, é o maior peso da xornada parcial no grupo de mulleres, tanto en contratos indefinidos (69,19%) como temporais (66,87%).

Os contratos temporais, tanto a xornada completa como parcial, alcanzan no colectivo feminino o 87,77% da contratación a mulleres, mentres que no colectivo masculino chega ao 83,78%.

Os contratos indefinidos, tanto a xornada completa como parcial, supuxeron o 9,17% nas mulleres e o 10,43% nos homes.

Mantense a tendencia dos últimos anos onde a contratación feminina está caracterizada por unha maior temporalidade e un maior uso de contrato a tempo parcial.

5.6 Formación

Outro factor importante a ter en conta na inserción da muller no mundo do traballo é, sen dúbida, a formación académica á que accede o alumnado feminino como fase previa ao seu acceso ao mercado laboral.

Neste apartado imos tratar tanto a formación regulada, como a formación ocupacional. Dentro da formación regulada centrarémonos nos ciclos formativos de FP Grao Superior, Bacharelato e Titulacións Universitarias, por consideralos máis significativos, e para iso imos utilizar os datos facilitados polo Instituto Galego de Estatística (IGE) nos dous primeiros casos e os do INE no último.

No alumnado matriculado nos ciclos formativos de FP Grao Superior, observamos que para o curso 2008-2009, o 52,09% dos alumnos/ás eran mulleres, porcentaxe superior ao de homes. Esta porcentaxe aumenta en 1,11 puntos con respecto ás alumnas que iniciaron estes ciclos formativos no curso 2007-2008: o 50,98%.

Alumnado matriculado en ciclo formativo de FP grao superior, por sexo. Curso 2008 / 2009. Galicia

■ Cadro 5.34

	Total	Homes	Mulleres
Galicia	14.217	6.811	7.406

Unidade: nº de alumnos/as.
Fonte: INE.

O alumnado matriculado en Bacharelato, segundo o IGE no curso 2008-2009, mostra que as mulleres matriculadas representan en Galicia o 55,63%, superior en 11 puntos á media masculina do 44,36%, confirmándose novamente a necesidade dunha maior formación do colectivo feminino para enfrontarse ao mundo do traballo.

Alumnado matriculado en bacharelato, por sexos. Curso 2008 - 2009. Galicia

■ Cadro 5.35

	Ambos sexos	Varons	Mulleres
Galicia	32.258	14.312	17.946

Unidade: nº de alumnos/as.
Fonte: INE.

Abandono educativo temperán. Poboación entre 18 e 24 anos (ambos inclusive) que non completou o nivel de educación secundaria segunda etapa e non segue ningún tipo de formación regrada ou non regrada). Galicia

■ Cadro 5.36

	Total	Homes	Mulleres
2006	24,9	34,3	15,0
2007	23,9	33,2	14,4
2008	24,1	32,2	15,8
2009	26,0	31,7	20,1

Unidades: Porcentaxes.
Fonte: INE. Enquisa de poboación activa.
Nota: para o cálculo deste indicador empréganse medias anuais dos datos trimestrais. 09-06-2010.

O abandono educativo temperán dos que non completaron o nivel de educación secundaria e non seguen ningunha formación, é sensiblemente superior nos homes, superando en 11,6 puntos en 2009 e chegando a superar o dobre no ano 2008. Talvez as dificultades que ten a muller para iniciarse no mercado laboral, sexa unha das razóns para que persistan na súa formación académica.

No ensino Universitaria en Galicia, segundo o INE, para o curso 2008-2009, o alumnado feminino era superior ao masculino, chegando ao 54,65%.

■ Cadro 5.37

**Alumnado matriculado en Ensino Universitario,
por tipo de estudio e sexo. Curso 2008 - 2009. Galicia**

	Total	Mulleres
Total	66.070	37.945
Estudios de licenciatura	30.260	19.406
Estudios de Arquitectura e Enxeñería	8.439	2.991
Estudios de Arq. E ing. Técnicos	10.184	3.055
Estudios de diplomatura	16.876	12.291

Unidade: nº de alumnos/as.
Fonte: INE.

A porcentaxe media do 54,5% varía moito segundo a especialidade elixida.

■ As especialidades máis demandadas polas mulleres son:

- Administración e Dirección de empresa
- Dereito
- Ensino comercial e Administración
- Psicoloxía
- Enfermaría e atención a enfermos
- Formación docente de ensino primario

■ Especialidades onde o alumnado feminino é maioritario, ademais das anteriores:

- As relacionadas coa formación docente (82%)
- Enfermaría e atención a enfermos (82,20%)
- Traballo social (80,70%)
- Pedagogía (80,02%)
- Psicoloxía (75,75%)

■ As especialidades con máis baixa representación feminina son:

- Electricidade e enerxía (12,28%)
- Máquina e metalurxia (13,65%)
- CC. Da Computación (16%)
- Electrónica e automática (19,01%)
- Mecánica, electrónica e outra formación técnica (25,93%)

Como se pode observar, seguen existindo titulacións e especialidades reservadas case exclusivamente ás mulleres, aínda que parece que pouco a pouco vanse producindo movementos cara a outras áreas.

■ Cadro 5.38

**Alumnado matriculado en Ensino Universitario, por tipo de estudio e sexo.
Curso 2007 - 2008. Galicia**

	Total	Mulleres
Total	9.755	6.279
Estudios de licenciatura	4.182	2.856
Estudios de Arquitectura e Enxeñaría	1.122	420
Estudios de Arq. E ing. Técnicos	1.208	448
Estudios de diplomatura	3.222	2.542
Títulos dobles (1)	21	13

Unidade: nº de alumnos/as.

Fonte: INE.

(1) Estudos conducentes a obtención de dúas titulacións.

É moi significativo constatar que do alumnado que finaliza os seus estudos universitarios, o 60,91% son mulleres:

- a) Estudios de licenciatura: Foron rematados polo 64,43% de mulleres fronte ao 35,57% de homes.
- b) Estudios de arquitectura e enxeñaría: Finalizáronos o 32,22% de mulleres e o 67,78% de homes.
- c) Estudios de arquitectura e enxeñaría técnica: o 28,10% de mulleres remataron os seus estudos.
- d) Estudios de diplomatura: Do total de alumnos, o 75,28% dos diplomados/ás foron mulleres.

É de destacar que se ben o 54,65% dos matriculados/ás eran mulleres, do total de alumnos/ás que finalizaron os seus estudos, o colectivo feminino supuxo o 60,91%, fronte ao 39,09% de homes.

5.7 Poder e toma de decisións

A idea de participación equilibrada de homes e mulleres nos procesos de toma de decisións incorporouse progresivamente en recomendacións de Nacións Unidas, Unión Europea e Consello de Europa. Este último, adoptou a recomendación dunha participación feminina non inferior ao 40% en calquera órgano de decisións para alcanzar o devandito equilibrio, e esa porcentaxe foi establecida como mínimo na lexislación nacional, por medio da Lei Orgánica 3/2007, do 22 de marzo, para a igualdade efectiva de mulleres e homes, para alcanzar unha composición equitativa en todos os ámbitos claves da toma de decisións.

**Distribución por sexo de altos cargos da Administración do Estado.
2009**

■ Cadro 5.39

	Varóns	Mulleres	% Mulleres
Total	232	114	32,9
Secretarías do Estado	22	9	29,0
Subsecretarías	37	14	27,5
Secretarías Xerais	16	8	33,3
Direccións Xerais	156	83	34,6

Fonte: elaboración do Instituto da Muller, a partir dos datos facilitados polo Ministerio das Administracións Públicas.
INE

En 2009 a representatividade que teñen as mulleres nos Altos Cargos da Administración do Estado chegou ao 32,9% (Secretarías de Estado, Subsecretarías, Secretarías Xerais e Directores/as Xerais).

Outra mostra do papel da muller no poder e a toma de decisións, é a súa presenza nas alcaldías e Gobernos autonómicos.

A porcentaxe de alcaldesas nos concellos do noso país creceu un 2% respecto da lexislatura anterior. Por CC.AA., a maior porcentaxe nese posto osténtao e Madrid (19,6%), seguida de al Navarra (17,7%) e Castela A Mancha (17,5%). Producíronse incrementos significativos en País Vasco, Cantabria e Comunidade Valenciana. A porcentaxe máis baixa de mulleres, teno Galicia co 7,96%.

Cadro 5.40

Alcaldías, según CCAA

		1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007
Total Alcaldías: Ambos sexos	Total	8.051	7.739	8.086	8.096	8.105	8.073	8.075
	Andalucía	764	751	768	770	769	770	770
	Aragón	727	707	729	729	730	730	731
	Asturias	78	72	78	78	78	78	78
	Illas Baleares	66	62	67	67	67	67	67
	Canarias	87	81	87	87	87	87	87
	Cantabria	102	98	102	102	102	102	102
	Castela e León	2.250	2.147	2.248	2.248	2.247	2.243	2.242
	Castela e A Mancha	915	903	915	915	919	915	919
	Cataluña	940	924	942	944	946	944	946
	Extremadura	380	377	380	382	382	381	383
	Galicia	312	295	313	314	315	314	314
	Madrid	178	173	179	179	179	179	179
	Murcia	45	43	45	45	45	45	45
	Navarra	264	208	271	272	272	257	243
	A Rioxa	174	162	174	174	174	174	174
	C. Valenciana	534	505	540	540	541	538	542
	País Vasco	235	231	248	250	250	247	251
	Ceuta e Melilla	-	-	-	-	2	2	2
% Mulleres	Total	2,04	3,22	4,86	6,53	9,61	12,56	14,60
	Andalucía	2,10	2,10	1,82	3,90	7,80	13,12	15,97
	Aragón	1,80	2,50	4,94	6,86	9,45	11,92	13,41
	Asturias	3,80	4,20	3,85	3,85	6,41	12,82	14,10
	Illas Baleares	1,50	1,60	7,46	10,45	8,96	10,45	8,96
	Canarias	1,10	1,20	2,30	2,30	4,60	10,34	12,64
	Cantabria	3,90	5,10	3,92	2,94	3,92	6,86	11,76
	Castela e León	2,30	3,90	5,47	7,56	10,77	13,11	13,60
	Castela e A Mancha	2,10	3,80	6,78	8,63	13,38	15,85	17,52
	Cataluña	1,60	2,70	3,61	4,66	6,98	9,96	12,68
	Extremadura	3,20	3,70	4,21	5,76	7,59	12,07	15,67
	Galicia	1,90	2,70	3,51	4,46	3,17	4,46	7,96
	Madrid	2,20	4,60	8,38	10,61	11,73	17,88	19,55
	Murcia	8,90	2,30	4,44	6,67	6,67	8,89	13,33
	Navarra	0,40	3,80	5,17	5,15	11,03	14,79	17,70
	A Rioxa	2,90	3,70	5,75	8,05	8,05	12,64	10,34
	C. Valenciana	0,60	1,40	3,52	6,11	11,65	12,64	17,53
	País Vasco	2,60	4,30	9,27	8,80	12,00	14,57	19,92
	Ceuta e Melilla	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00

Fonte: Instituto da Muller.

Nalgunhas Comunidades como La Rioxa e Illas Baleares, a presenza da muller descendeu.

Cadro 5.41

Mulleres nos Gobiernos Autonómicos

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Total Alcaldías: Ambos sexos	Total Presidentas/es	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
	Total Consellerías	166	191	197	199	198	203	207	206	206	229	215
	Consellerías											
	Andalucía	13	13	14	14	14	14	14	14	14	14	15
	Aragón	6	9	8	9	9	10	10	10	10	11	11
	Asturias	6	11	11	11	11	10	10	10	10	10	10
	Illas Baleares	11	11	13	13	13	12	12	13	13	14	14
	Canarias	10	10	10	9	8	10	10	10	10	11	11
	Cantabria	9	9	9	9	9	10	10	10	10	10	11
	Castela e León	8	8	8	8	8	10	10	10	10	13	13
	Castela e A Mancha	9	11	10	10	10	15	13	12	12	16	12
	Cataluña	13	14	15	15	16	10	16	16	16	15	15
	Extremadura	8	9	10	10	11	15	10	10	11	13	13
	Galicia	11	12	14	14	14	11	14	12	12	15	11
	Madrid ⁽¹⁾	7	9	9	11	11	9	11	12	10	17	13
	Murcia	7	8	9	9	9	11	9	9	12	12	9
	Navarra	10	10	10	10	9	9	11	11	10	14	14
	A Ríoxa	6	7	7	7	7	10	9	9	9	11	11
	C. Valenciana	9	10	10	10	10	10	10	12	12	15	15
	País Vasco	10	10	10	10	11	11	11	11	9	12	11
	Ceuta	7	11	11	11	9	7	7	7	7	10	10
	Melilla	6	9	9	9	9	9	10	10	9	12	12
% Mulleres	Presidentas	0	0	0	0	0	5,26	5,26	5,26	5,26	5,26	5,26
	Conseleiras	13,86	15,71	20,30	19,10	20,20	28,57	32,37	35,44	39,74	39,74	40,00
	Conseleiras											
	Andalucía	23,08	23,08	42,86	42,86	42,86	42,86	57,14	57,14	57,14	57,14	60,00
	Aragón	0,00	11,11	12,50	11,11	11,11	30,00	30,00	30,00	36,36	36,36	36,36
	Asturias	16,67	27,27	27,27	18,18	18,18	40,00	40,00	40,00	50,00	50,00	40,00
	Illas Baleares	18,18	18,18	30,77	23,08	23,08	41,67	41,67	46,15	42,86	42,86	42,86
	Canarias	10,00	0,00	0,00	0,00	0,00	30,00	30,00	30,00	45,45	45,45	45,45
	Cantabria	11,11	11,11	11,11	11,11	11,11	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	27,27
	Castela e León	25,00	12,50	25,00	25,00	25,00	40,00	30,00	30,00	46,15	46,15	46,15
	Castela e A Mancha	22,22	27,27	40,00	30,00	30,00	26,67	46,15	50,00	50,00	50,00	58,33
	Cataluña	7,69	21,43	20,00	13,33	18,75	30,00	31,25	31,26	26,67	26,67	26,67
	Extremadura	0,00	11,11	30,00	30,00	27,27	13,33	30,00	30,00	61,54	61,54	61,54
	Galicia	9,09	8,33	14,29	14,29	14,29	18,18	14,29	50,00	40,00	40,00	36,36
	Madrid	14,29	22,22	22,22	27,27	27,27	22,22	27,27	33,33	35,29	35,29	30,77
	Murcia	14,29	0,00	0,00	11,11	11,11	18,18	33,33	33,33	25,00	25,00	22,22
	Navarra	10,00	10,00	10,00	10,00	11,11	22,22	9,09	9,09	35,71	35,71	35,71
	A Ríoxa	16,67	14,29	14,29	14,29	14,29	20,00	22,22	22,22	27,27	27,27	27,27
	C. Valenciana	11,11	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	25,00	26,67	26,67	33,33
	País Vasco	20,00	20,00	20,00	20,00	27,27	27,27	45,45	45,45	50,00	50,00	54,55
	Ceuta	14,29	27,27	27,27	18,18	22,22	57,14	57,14	57,14	50,00	50,00	50,00
	Melilla	16,67	0,00	0,00	11,11	11,11	22,22	20,00	20,00	25,00	25,00	25,00

Fonte: Instituto da Muller a partir de datos do Ficheiro de Altos Cargos (FICESA).

(1) En Madrid dende o 2004 a Presidencia ostenta a Ilma. Sra. Dª Esperanza Aguirre.

A representación da muller nos Gobiernos Autonómicos mantívose case nos mesmas porcentaxes que o ano anterior, cun 40% de Concelleiras e un 5,26% de Presidentas. Extremadura segue sendo a CC.AA. con maior representación feminina (61,54%) seguida de Andalucía (60%).

A menor presenza feminina está en Murcia e Melilla cun 22,22%.

Galicia a representación baixa do 40% ao 36,36%. O maior aumento nesta Comunidade deuse no 2006, pasando dun 14,29% do 2005 a un 50% en 2006.

No cadro 5.42 vemos a participación feminina nos Parlamentos Autonómicos. Aínda que en termos globais a participación das mulleres aumentou, este aumento só produciuse en Andalucía, pasando dunha representación feminina do 39,4% ao 45,9% e en Galicia do 33,3% ao 40%.

■ Cadro 5.42

Composición dos Parlamentos Autonómicos

	2007		2009	
	Ambos sexos	% Mulleres	Ambos sexos	% Mulleres
Total	1.260	41,1	1.260	41,7
Andalucía	109	39,4	109	45,9
Aragón	67	35,8	67	35,8
Asturias	45	33,3	45	33,3
Baleares	59	49,2	59	49,2
Canarias	60	40,0	60	40,0
Cantabria	42	40,5	42	40,5
C. León	83	43,4	83	43,4
C. La Mancha	47	53,2	47	53,2
Cataluña	135	36,3	135	36,3
C. Valenciana	99	45,5	99	45,5
Extremadura	65	40,0	65	40,0
Galicia	75	33,3	75	33,3
Madrid	120	42,5	120	42,5
Murcia	46	39,1	46	39,1
Navarra	50	38,0	50	38,0
País Vasco	75	52,0	75	52,0
A Ríoxa	33	39,4	33	39,4
Ceuta	25	40,0	25	40,0
Melilla	25	40,0	25	40,0

Nota: anos de celebración de eleccións autonómicas: Galicia e País Vasco (2005), Cataluña (2006), o resto en 2007 a excepción de Andalucía en 2008.
 Fonte: Mulleres en Cifras, Instituto da muller.
 INE.

A maior representación feminina atopámola en Castela A Mancha (53,2%), seguida de Illas Baleares, e a menor en Asturias e Aragón cun 33,3% e 35,8 respectivamente.

**Participación de mulleres nos Parlamentos Nacionais
dos países europeos. Cámara única ou baixa**

■ Cadro 5.43

	Total Escaños	% Mulleres
UE-27	7.119	23,8
UE-25	6.545	24,6
Alemania (2009)	622	32,8
Austria (2008)	183	27,3
Bélxica (2007)	150	35,3
Bulgaria (2009)	240	20,8
Chipre (2006)	56	14,3
Dinamarca (2007)	179	38,0
Eslovaquia (2006)	150	20,0
Eslovenia (2008)	90	13,3
España (2008)	350	36,3
Estonia (2007)	101	20,8
Finlandia (2007)	200	41,5
Francia (2007)	577	18,2
Grecia (2007)	300	17,3
Hungría (2006)	386	10,4
Irlanda (2007)	166	13,3
Italia (2008)	630	21,3
Letonia (2006)	100	19,0
Lituania (2008)	141	17,7
Luxemburgo (2009)	60	20,0
Malta (2008)	69	8,7
Países Baixos (2006)	150	36,7
Polonia (2007)	460	20,4
Portugal (2009)	230	27,8
R. Checa (2006)	200	15,5
Reino Unido (2005)	646	19,7
Rumanía (2008)	332	11,4
Suecia (2006)	349	47,3

Nota: entre paréntesis o ano das últimas eleccións.

Fonte: elaboración do Instituto da Muller a partir dos datos proporcionados pola Unión Interparlamentaria a través da súa páxina web INE.

Nos Parlamentos nacionais dos países europeos as mulleres teñen unha representación do 23,8%, pero existen grandes diferenzas dependendo dos países. Así en Suecia a participación feminina alcanza o 47,3% e en Finlandia o 41,5%, mentres que en Malta é dun 8,7%, en Hungría dun 10,4% e en Romanía do 11,4%.

En España a participación da muller no Parlamento é de 36,3%, case 13 puntos por enriba da media europea.

Mulleres nos gobernos da Unión Europea (*)

Cadro 5.44

		2006	2008	2009
		504	542	470
Membros do Goberno	Total			
	Bélxica	21	22	16
	Dinamarca	19	19	19
	Alemania	16	1	17
	Grecia	20	19	16
	España	17	18	18
	Francia	32	39	21
	Irlanda	17	36	16
	Italia	29	22	24
	Luxemburgo	15	15	15
	Países Baixos	17	28	18
	Austria	19	20	15
	Portugal	17	17	18
	Finlandia	18	21	21
	Suecia	22	21	22
	Reino Unido	27	22	21
	R. Checa	18	18	18
	Estonia	14	15	14
	Chipre	12	12	12
	Letonia	19	21	16
	Lituania	13	14	15
	Hungria	18	13	17
	Malta	18	13	10
	Polonia	22	20	20
	Eslovenia	17	16	16
	Eslovaquia	16	18	16
	Bulgaria		20	19
	Rumania	16	17	21
	P. Candidatos			
	República Yugoslava de Macedonia	-	0	-
	Croacia	15	0	-
	Turquia	16	25	-
% Mulleres no Goberno	Total	22,62	24,54	25,96
	Bélxica	23,81	31,82	31,25
	Dinamarca	26,32	36,84	42,11
	Alemania	37,50	100,00	35,29
	Grecia	15,00	10,53	31,25
	España	47,06	50,00	50,00
	Francia	18,75	30,77	23,81
	Italia	17,65	16,67	25,00
	Irlanda	24,14	18,18	20,83
	Luxemburgo	20,00	20,00	26,67
	Países Baixos	29,41	39,29	17,65
	Austria	31,58	40,00	33,33
	Portugal	11,76	11,76	27,78
	Finlandia	50,00	61,90	66,67
	Suecia	45,45	42,86	45,45
	Reino Unido	25,93	27,27	23,81
	R. Checa	11,11	11,11	16,67
	Estonia	14,29	20,00	7,14
	Chipre	0,00	8,33	8,33
	Letonia	31,58	23,81	18,75
	Lituania	7,69	14,29	13,33
	Hungria	11,11	15,38	0,00
	Malta	16,67	15,38	20,00
	Polonia	18,18	25,00	25,00
	Eslovenia	5,88	18,75	18,75
	Eslovaquia	6,25	11,11	12,50
	Bulgaria		25,00	21,05
	Rumania	18,75	0,00	14,29
	P. Candidatos			
	República Yugoslava de Macedonia	-	-	-
	Croacia	26,67	-	-
	Turquia	-	4,00	-

Fonte: Embaixadas dos distintos países.

*Nalgúns Gobernos, o Consello de Ministros está formado, ademais do Primeiro Ministro/a e Ministros/as, por outros membros cuxos cargos poden denominarse, dependendo do país, ministro delegado, secretarios de Estado, ministros sen carteira ou secretarios parlamentarios.

O cadro 5.45 sobre a participación da muller nos Gobernos europeos, pon de manifesto un aumento, pasando do 24,4% de 2008 ao 25,56% de 2009. Este aumento non de repartiu por igual en todos os países da Unión Europea: a maior porcentaxe de representación feminina osténtao en 2009 Finlandia (66,67%), seguida de Suecia (45,45%) e Dinamarca (42,11%), mentres que a menor representación a atopamos en Hungría (0%), Estonia (7,14%) e Eslovaquia (12,5%).

En España, en 2009, a representación da muller no Goberno alcanzou o 50%.

Os datos ofrecidos nalgúns dos cadros anteriores e seguintes non están desagregados por CC.AA., pero aínda así os seus resultados son significativos e extrapolables, aínda que con particularidades, á situación galega.

Segundo información do Mº das AA. PP. no grupo A1 o índice de concentración masculina supera o feminino nos tres niveis superiores de complemento de destino. Os homes que chegan a un nivel igual ou superior ao 27 supuxeron un 55,8% fronte ao 44,2% de mulleres.

No grupo A2, a concentración feminina no nivel 26 é superior á masculina (30,6% fronte ao 29,9%). Non obstante no grupo C1 o grupo de mulleres é superior e o 52,2% alcanzaron complementos de destino superiores ao 17, mentres que no grupo de homes o alcanzou o 44,2%.

No grupo C2 as mulleres volven superar aos homes, e o grupo E un 24% de homes obtiveron o nivel máis alto fronte a un 7,9% de mulleres.

■ Cadro 5.45

Directivas/os España

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dirección das empresas e da Admón Pública.	30,18	31,07	31,37	29,96	30,59	32,99	32,49	31,76	31,80	32,70	33,20
Dirección da Admón Pública e de empresas de 10 ou máis asalariados/as	14,32	15,98	16,69	18,41	17,99	19,83	20,48	24,20	22,65	23,40	24,70
-Poder executivo e lexislativo da Admón Pública, dirección de organización.	23,29	25,58	32,67	26,28	29,93	32,70	18,57	45,04	45,67	36,60	35,50
-Dirección de empresas con 10 ou máis traballadores	13,91	15,46	15,97	18,08	17,52	19,08	20,64	22,29	21,30	22,60	23,80
Xerencia de empresas con menos de 10 traballadores/as	22,97	23,80	25,80	25,10	26,60	27,19	28,85	27,14	27,19	28,90	30,30
-De comercio	30,02	29,08	29,29	29,23	33,27	35,50	37,89	37,93	33,29	33,60	37,60
-De hostelería	23,35	23,32	28,43	27,37	27,68	27,33	37,27	34,39	30,97	36,00	36,90
-De outras empresas	17,25	19,70	22,23	21,25	21,43	21,85	20,65	17,79	21,75	20,80	22,40
Xerencia de empresas sen asalariados/as	46,03	47,59	45,43	44,96	45,15	49,25	49,10	45,06	47,33	48,50	45,70
-De comercio	53,86	55,20	53,57	54,02	54,25	57,37	55,99	53,13	53,87	54,00	51,40
-De hostelería	33,36	37,22	34,76	34,34	34,75	43,00	45,16	41,74	45,60	50,10	46,30
-De outras empresas	28,15	28,79	26,42	26,03	26,81	30,01	31,17	30,21	33,08	33,70	31,10

Fonte: Enquisa de poboación activa. INE.

Unha distribución similar a la Administración Pública en canto a mulleres e homes, atopámola reflectida na empresa privada. Só o 33,2% das Direccións de Empresa ou de ón Pública, están ocupados por mulleres.

Na Xerencia de empresas con máis de 10 traballadores só hai un 24,7% de mulleres e nas de menos de 10 traballadores, un 30,3%. Non obstante, cando a muller traballa soa, como autónoma, sen asalariados a porcentaxe chega ao 45,7% e ao 51,4% no caso do comercio.

■ Cadro 5.46

Participación de mulleres en diversos órganos constitucionais. España 2009

	Total	% de Mulleres
TOTAL	137	17,8
Consello do Estado	27	18,5
Consello Xeral do Poder Xudicial	21	33,3
Tribunal de Contas	14	7,1
Defensor do Pobo	1	0,0
Xunta Electoral Central	13	15,4
Consello Económico e Social	61	23,0

Fonte: Elaboración do Instituto da Muller a partir de datos do Ficheiro de Altos Cargos.

A representación feminina en órganos constitucionais como o Tribunal Constitucional, Consello de Estado, Consello Xeral do Poder Xudicial, Tribunal de Contas, Valedor do Pobo, Xunta Electoral Central e Consello Económico e Social, segue sendo baixa, aínda que en progresivo aumento.

A participación máis alta obsérvase no Consello Xeral do Poder Xudicial (33,3%) e no e Consello Económico e Social (23%).

A participación feminina no ano 2008 no Poder Xudicial, era do 47%. Pero a medida que se ascende na carreira xudicial, a porcentaxe diminúe.

En categorías de xuíces/ás a participación é maioritariamente feminina (66,7%), pero solo alcanza o 8,9% no caso de maxistrados do Tribunal Supremo.

5.8 Conciliación entre vida laboral e familiar

Talvez sexa a conciliación entre a vida laboral e familiar un dos maiores condicio- nantes do acceso da muller ao mundo laboral. Os efectos negativos das dificultades de conciliación seguen recaendo sobre as mulleres a falta de repartición equitativa das responsabilidades familiares e a ausencia de infraestruturas axeitadas e suficientes para atender nenos e dependentes contribuíron ao escaso cambio producido.

En Galicia, no ano 2007 (último dispoñible) o 72,7% dos coidados de persoas dependentes son realizados por mulleres, e solo polo 27,73% de homes.

Son as mulleres menores de 45 anos, as que en maior medida se dedican a este labor, mentres que no grupo de homes son os de 65 ou máis anos os que reflicten unha porcentaxe máis alta.

Persoas que coidan dependentes. Distribución segundo sexo e idade. Galicia ano 2007

■ Cadro 5.47

	Porcentaxe			Número		
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total
Menos de 45 anos	23,97	76,03	100,00	7.792,00	24.711,00	32.502,00
De 45 a 65 anos	25,95	74,10	100,00	15926	45.440,00	62.366,00
De 65 ou máis anos	35,89	64,11	100,00	10152	18.137,00	28.290,00
Total	27,73	72,27	100,00	33871	88.287,00	122.158,00

Fonte: IGE. Enquisa de condicións de vida das familias 30-04-2008.

Excedencias por cuidado de persoas dependentes. España 2009

■ Cadro 5.48

	2008	2009
Ambos sexos	614,00	674,00
Mulleres	82,05	89,61
(Valores en porcentaxe)		

Fonte: Tesourería Xeral da Seguridade Social

O cadro 5.48 móstranos a nivel de toda España, apoiando os datos anteriores, como o 89,61% das excedencias para o coidado familiar son solicitados por mulleres.

Núcleos familiares monoparentais. Galicia

■ Cadro 5.49

	Monoparental masculino	Monoparental feminino	Porcentaxe Monoparentais Femininos
2002	18.646	97.435	83,94
2003	18.702	94.542	83,49
2004	15.153	93.590	86,07
2005	17.156	103.351	85,76
2006	17.224	102.859	85,66
2007	17.210	107.092	86,15

Fonte: IGE. Enquisa de condicións de vida das familias 10-12-2008

O cadro 5.49 serve para confirmar o papel da muller como responsable do coidado dos fillos, cunha porcentaxe moi superior de familias monoparentais femininas (86,15% en 2007), fronte ao 13,85% de monoparentais masculinas.

Cadro 5.50

Permisos de maternidade por comunidades autónomas

		2006	2007	2008	2009
Ambos sexos	Total	320.554	331.642	359.160	340.512
	Andalucía	57.709	59.733	65.205	61.135
	Aragón	9.477	8.592	10.595	9.404
	Asturias	4.943	5.254	5.768	5.814
	Baleares	8.231	8.155	8.899	8.403
	Canarias	12.756	13.308	13.420	12.191
	Cantabria	343	3.747	4.204	4.020
	C. León	12.819	13.361	14.480	14.376
	C. La Mancha	10.933	11.507	13.168	12.807
	C. Valenciana	33.391	35.567	37.405	61.323
	Cataluña	60.134	61.705	64.374	6.608
	Extremadura	5.845	5.987	6.874	16.716
	Galicia	14.393	15.403	17.113	55.982
	Madrid	52.547	54.278	59.022	11.321
	Murcia	10.215	10.655	11.725	5.606
	Navarra	5.040	5.325	5.770	2.303
	A Ríoxa	2.101	2.125	2.336	34.470
	País Vasco	15.975	16.264	18.058	17.265
	Ceuta	319	335	354	343
	Melilla	323	341	390	425
% Mulleres	Total	98,35	98,43	98,45	98,32
	Andalucía	98,96	98,99	98,91	98,85
	Aragón	98,10	98,22	98,17	98,28
	Asturias	98,54	98,08	98,40	98,11
	Baleares	98,51	98,32	98,11	98,42
	Canarias	98,57	98,68	98,76	98,70
	Cantabria	97,77	97,81	97,72	97,96
	C. León	97,91	97,87	98,13	97,81
	C. La Mancha	98,77	98,97	98,70	98,70
	C. Valenciana	98,75	98,70	98,88	98,35
	Cataluña	98,26	98,41	98,45	99,02
	Extremadura	98,75	98,85	99,03	98,00
	Galicia	98,14	98,37	98,41	98,19
	Madrid	98,13	98,42	98,46	99,27
	Murcia	99,30	99,37	99,44	95,99
	Navarra	96,13	95,94	95,84	97,83
	A Ríoxa	97,29	97,98	97,65	98,66
	País Vasco	96,59	96,38	96,26	96,28
	Ceuta	98,43	98,81	98,31	99,42
	Melilla	99,07	97,36	99,23	98,59

* O volumen de perceptores de maternidade xestionados polo INEM refírense a novembro.
 Fonte: Instituto da Muller, a partir de datos da Tesorería Xeral da Seguridade Social.

Cadro 5.51

Excedencias* por coidado de fillas/os

	España		Galicia	
	Total	% Nais	Total	% Nais
2007	34.816	95,75	497	91,95
2008	37.771	96,11	477	100
2009	33.942	95,40	542	92,4

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos da Tesorería Xeral da Seguridade Social

As excedencias por coidado de fillas/os en Galicia correspondentes ao 2009 móstrannos que neste ano o 92,80% das excedencia por coidado de fillo/a eran solicitadas por mulleres e solo polo 7,20% de homes, aínda que a tendencia dos últimos anos reflicte un leve e inconstante aumento nas solicitudes de homes. En España, nese ano 2009, o 95,9% destas excedencias concedéronse a mulleres, unha porcentaxe superior en algo máis de tres puntos ao de Galicia.

Algo similar acontece cos permisos de maternidade/paternidade. No cadro 51 elaborado polo Instituto da Muller constátase que en Galicia o 98,19% dos permisos foron gozados polas nais e solo o 1,81% polos pais. En España as cifras son similares co 98,30% para as nais e o 1,70% para os pais.

A evolución dende o ano 2004 mostra escasas diferenzas e probablemente se modifiquen en anos posteriores coa aprobación da lei de Igualdade. Os resultados xa se deixaron ver cos 12.788 permisos de paternidade gozados en Galicia en 2009 (273.024 en toda España).

■ Cadro 5.52

Paternidade Xaneiro -Dicembro 2008-2009 Galicia/España

	Nº de procesos 2008	Nº de procesos 2009
España	279.756	273.024
Galicia	12.099	12.788
A Coruña	5.111	5.439
Lugo	1.002	1.144
Ourense	1.082	1.188
Pontevedra	4.904	5.017

Fonte: INSS.

Para completar este apartado incluímos o cadro sobre “Persoas ocupadas a tempo parcial por motivo da xornada parcial” do Instituto de er sobre datos da EPA.

■ Cadro 5.53

Persoas ocupadas a tempo parcial por motivo da xornada parcial. España 2008-2009

		2008	2009
Total		2.479,00	2.470,70
Ambos sexos	Seguir cursos de ensinanza ou formación	278,10	212,40
	Enfermidade ou incapacidade propia	41,60	38,90
	Coidado de nenos ou de adultos enfermos, incapacitados ou maiores	370,00	330,70
	Outras obrigas familiares ou persoais	238,10	213,30
	Non poder encontrar traballo de xornada completa	947,80	1.131,80
	Non querer traballo de xornada completa	262,70	246,80
	Outros motivos	332,00	291,90
	Non sabe o motivo	8,70	5,00
Total		80,02	77,62
% Mulleres	Seguir cursos de ensinanza ou formación	60,63	54,94
	Enfermidade ou incapacidade propia	65,63	56,81
	Coidado de nenos ou de adultos enfermos, incapacitados ou maiores	98,22	97,70
	Outras obrugas familiares ou persoais	96,51	94,80
	Non poder encontrar traballo de xornada completa	78,85	75,75
	Non querer traballo de xornada completa	83,21	82,82
	Outros motivos	66,87	64,54
	Non sabe o motivo	79,31	72,00

Fonte: Enquisa de poboación activa. INE. Elaborado polo Instituto da Muller.
Unidade: Miles de persoas.

Aínda que os datos non están desagregados por Comunidades Autónomas, parece significativo que do total de persoal que realizan un traballo a tempo parcial por coidado de nenos ou adultos enfermos, incapacitados ou maiores, o 97,70% en 2009 sexan mulleres e o 94,8% do total de persoas traballadoras a tempo parcial con obrigas familiares ou persoais, tamén sexan mulleres.

Destaca, igualmente, que o 75,75% dos que non puideron atopar traballo a xornada completa sexan mulleres e que o 82,82% dos que non queren traballar a xornada completa tamén sexan mulleres, xurdindo a dúbida de se realmente a elección de traballar a tempo parcial é libre ou imposta por un cúmulo de factores externos, algúns deles imperceptibles.

O cadro 5.54 de “Persoas inactivas que non buscan emprego por razóns familiares” do Instituto da Muller, parece confirmar os datos anteriores, destacando que do total de persoas inactivas que non buscan emprego por razóns familiares, o 96,36%, sexan mulleres.

**Persoas inactivas que non buscan emprego por razóns familiares.
España 2008-2009**

■ Cadro 5.54

		2008	2009
Ambos sexos	Total Inactivos	15.292	15.471
	Total Razóns familiares	3.102	2.456
	Coidado de nenos ou de adultos	757	653
	enfermos, incapacitados ou maiores		
	Outras obrigas familiares ou persoais	2.345	1.803
% Mulleres	Total Inactivos	62,10	61,22
	Total Razóns familiares	96,45	96,36
	Coidado de nenos ou de adultos	96,99	97,49
	enfermos, incapacitados ou maiores		
	Outras obrigas familiares ou persoais	96,28	95,95

Fonte: Enquisa de poboación activa. INE. Elaborado polo Instituto da Muller.
Unidade: Miles de persoas.

O abandono do mercado de traballo por razóns familiares, lonxe de diminuír parece que vai aumentando ou se mantén, cun 94,73% en 2007 e 94,62% en 2008. Significativo é tamén, que dos traballadores por conta propia que traballan a tempo parcial, o 63,5% sexan mulleres e das persoas que traballan por conta allea con parcialidade o 79,8% tamén sexan mulleres.

■ Cadro 5.55

Abandono do mercado de traballo por razóns familiares

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^(*)	2006 ^(*)	2007 ^(*)	2008 ^(*)
Ambos Sexos. Datos absolutos (en miles)	108,90	115,60	127,30	116,60	115,10	128,00	241,50	272,60	237,30	193,30
% Mulleres	90,82	93,52	94,66	95,03	93,66	93,67	76,07	95,82	94,73	94,62

Nota: os anos 1998-2004 (IV Trimestres).

(*) Apartir do 2005 os datos que proporciona o INE son medias anuais e por tanto non son comparables cos anos anteriores.

Fonte: Enquisa de Poboación Activa, INE.

Elaborado polo Instituto da Muller.

Finalizamos esta análise da conciliación entre vida laboral e familiar facendo referencia á “Enquisa de Fecundidade 006” o Centro de Investigacións Sociolóxicas. Estas son algunhas das súas conclusións:

- 60% das mulleres afirma que ter fillos é un obstáculo para a súa vida profesional.
- 16,2% das nais que agora contan entre 20 e 49 anos abandonaron definitivamente o traballo pola maternidade e o 28% afirma que a crianza dos fillos limitou as súas oportunidades de promoción laboral.
- O atraso na maternidade debe en boa medida ao número de anos de dedicación ao estudio e ás dificultades económicas que teñen a súa orixe nos postos de traballo precarios aos que acceden as mulleres, cando non están en paro.

A máis estudos, máis traballo, maior atraso na maternidade e menos fillos.

5.9 Salarios

Continuando a tendencia dos apartados anteriores deste capítulo, o sexo parece ser tamén un factor determinante das diferenzas salariais.

O informe da Axencia Tributaria "Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2008 (últimos datos dispoñibles) reflexa que as mulleres galegas no ano 2008 percibiron un salario medio anual de 14.856 € fronte aos 19.932 € dos home, o que supón que as mulleres percibiron un 25,47% menos que os homes polo seu traballo realizado.

A media total das CC.AA. no grupo de mulleres chegou aos 15.620 €, fronte aos 21.596 dos homes, percibindo o colectivo feminino un 27,67% menos que os homes.

En ambos os dous casos a muller cobra menos que a media, que en Galicia é de 17.736 € e no conxunto do Estado de 18.996 €.

■ Cadro 5.56

Asalariados por CCAA e sexo. 2008

	Total		Mulleres	Homes
	Salario medio anual	%*	Salario medio anual	Salario medio anual
Andalucía	15.592	69,52	12.447	17.903
Aragón	19.850	69,71	15.897	22.804
Ppdo. de Asturias	19.711	67,64	15.498	22.911
Illas Baleares	17.976	77,47	15.512	20.024
Canarias	16.284	81,12	14.418	17.773
Cantabria	19.454	69,21	15.489	22.379
Castela A Mancha	16.947	75,05	14.133	18.832
Castela León	18.605	72,78	15.301	21.024
Cataluña	21.177	71,43	17.365	24.312
Estremadura	14.640	75,39	12.303	16.319
Galicia	17.736	74,53	14.856	19.932
C. de Madrid	24.375	69,61	19.696	28.293
Rexión de Murcia	16.215	73,98	13.409	18.152
A Ríoxa	18.946	73,69	15.719	21.330
C. Valenciana	17.470	72,37	14.341	19.816
Cidade de Ceuta	21.315	68,16	16.520	24.236
Cidade de Melilla	20.907	69,15	16.576	23.847
Total	18.996	72,33	15.620	21.596

*Porcentaxe de salario da muller sobre o salario do home.

Fonte: Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2008.

A evolución con respecto ao ano 2000 tampouco é moi alentadora, xa que en Galicia a diferenza se incrementou en case un punto, pasando do 26,10% de diferenza en prexuízo das mulleres, ao 26,94% en 2006 e 26,28% en 2007. O ano 2008 é o primeiro dos últimos anos no que a diferenza diminúe.

Asalariados por sector de actividade económica e sexo. 2008
Galicia / España. 2008

■ Cadro 5.57

	Total España	Mulleres	Homes	%
Energía e auga	66.860	27.212	39.648	68,63
Industria	34.436	13.734	20.702	66,34
Construción e servizos inmobiliarios	31.362	14.985	16.377	91,50
Comercio	29.782	11.878	17.904	66,34
Transporte e comunicacións	35.069	15.791	19.278	81,91
Hostalaría e restauración	17.434	7.564	9.870	76,64
Entidades financeiras e aseguradoras	63.008	22.797	40.211	56,69
Servizo ás empresas	30.437	12.231	18.206	67,18
Ensino e sanidade	52.528	21.138	31.390	67,34
Outros	38.991	16.974	22.017	77,09
Sen clasificar	24.984	8.959	16.025	55,91
Total	36.452	14.856	21.596	68,79

*Porcentaxe de salario da muller sobre o salario do home en Galicia.
 Fonte: Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2008.

Neste cadro, apreciamos que as diferenzas salariais non son iguais segundo que rama de actividade económica se trate. As maiores diferenzas aprécianse na rama “entidades financeiras e aseguradoras”, onde a muller gaña un 43,31% menos que o home, seguida de “industria” e “comercio” cunha porcentaxe dun 33,66% menos en contra da muller e de “servizo a empresas” cun 32,82% menos. Estas dúas últimas ramas de actividade son especialmente significativas, xa que concentran un elevado número de asalariadas.

As menores diferenzas atopámolas en “construción e servizos inmobiliarios” onde a muller percibe o 91,50% do salario masculino e “transporte e comunicacións” co 81,91%.

É destacable que ramas de actividade como “ensino e sanidade”, que foron tradicionalmente reservadas ás mulleres e onde os postos de traballo están ocupados maioritariamente por elas, perciban só o 67,34% do salario do home.

Hai que ter en conta que estas diferenzas salariais están provocadas en boa medida por que a muller está contratada nunha maior proporción a tempo parcial, con contratos temporais, que se incorporan máis tarde ao mercado laboral e que interrompen a súa vida profesional para a atención dos fillos ou de persoas dependentes.

Percepcións salariais por tramo de salario e sexo. Galicia / España. 2007

■ Cadro 5.58

	Galicia		España	
	Salario medio anual		Salario medio anual	
	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres
De 0 a 0,5 SMI	1.881	1.828	1.845	1.805
De 0,5 a 1 SMI	6.352	6.378	6.308	6.320
De 1 a 1,5 SMI	10.687	10.623	10.594	10.562
De 1,5 a 2 SMI	14.872	14.494	14.816	14.579
De 2 a 2,5 SMI	18.633	18.769	18.734	18.770
De 2,5 a 3 SMI	22.935	22.875	22.966	22.930
De 3 a 3,5 SMI	27.210	27.327	27.227	27.280
De 3,5 a 4 SMI	31.382	31.483	31.421	31.429
De 4 a 4,5 SMI	35.610	35.636	35.618	35.619
De 4,5 a 5 SMI	39.729	39.457	39.766	39.715
De 5 a 7,5 SMI	50.001	49.397	50.178	49.456
De 7,5 a 10 SMI	71.656	71.289	71.790	71.317
Máis de 10 SMI	128.176	115.650	138.693	120.839
Total	19.932	14.856	21.596	15.620

Fonte: Axencia Tributaria. Mercado de Traballo e ensións nas fontes tributarias: 2007.

A partir dos datos facilitados por a Tributaria, observamos que en 2008 o 17,59% (86.354 mulleres) tiveron ingresos por salarios inferiores ao 50% de Salario Mínimo Interprofesional (S.M.I.) e o 15,3% tivéronos entre o 50% e o 100% do S.M.I. Isto supón que o 32,91% (33,95% en 2007) de mulleres, no ano 2008, tiveron ingresos non superiores ao S.M.I. Os homes con salarios inferiores ao 50% do S.M.I. foron o 10,44% e con salarios entre o 50% e o 100% do S.M.I. foron o 8,71%.

Cos salarios máis altos acontece á inversa, é unha porcentaxe moi baixa de mulleres as que perciben salarios altos.

A Enquisa Anual de Estrutura Salarial ano 2007 do INE (última dispoñible) confirma os datos anteriores.

Salario bruto anual por tipo de contrato. (Euros). 2007.
Encuesta anual de estrutura salarial

■ Cadro 5.59

Ambos os dous sexos	Total	Indefinido	Duración determinada
Andalucía	17.987,33	19.516,67	14.657,09
Aragón	20.015,81	21.380,50	15.607,55
Ppdo. de Asturias	20.623,81	22.263,50	16.245,53
Illas Baleares	18.886,80	20.267,71	14.868,91
Canarias	17.189,07	18.355,29	13.701,82
Cantabria	18.697,63	19.862,28	15.057,19
Castela A Mancha	17.908,64	19.195,52	14.958,61
Castela León	15.027,97	15.857,26	12.158,55
Cataluña	21.998,10	23.275,66	15.436,60
C. Valenciana	18.547,94	19.623,62	14.555,01
Estremadura	16.298,30	17.751,19	13.262,33
Galicia	17.603,45	18.924,72	13.969,50
C. de Madrid	24.242,08	26.114,02	16.029,80
Rexión de Murcia	17.173,76	18.082,76	14.444,32
Navarra	22.219,46	23.615,11	17.361,60
País Vasco	23.892,65	25.505,13	17.221,15
A Ríoxa	18.860,52	19.754,35	14.668,55
España	20.390,35	21.949,66	15.053,67

Homes	Total	Indefinido	Duración determinada
Andalucía	20.042,00	22.288,52	15.938,05
Aragón	22.771,23	24.703,09	16.772,12
Ppdo. de Asturias	23.347,87	25.757,85	17.564,67
Illas Baleares	20.846,75	22.667,22	15.501,93
Canarias	18.196,14	19.885,18	14.092,73
Cantabria	21.049,99	22.677,81	16.363,48
Castela A Mancha	19.350,01	21.231,58	15.258,91
Castela León	20.394,78	22.128,50	15.159,15
Cataluña	25.109,98	26.904,91	16.729,04
C. Valenciana	20.518,95	22.032,12	15.407,90
Estremadura	17.279,58	19.222,92	13.626,21
Galicia	19.511,30	21.327,16	14.920,67
C. de Madrid	27.609,53	30.022,22	17.524,62
Rexión de Murcia	19.052,23	20.583,44	14.961,02
Navarra	25.273,34	27.095,27	18.610,58
País Vasco	26.911,37	29.037,47	18.215,69
A Ríoxa	21.179,14	22.350,53	15.619,55
España	22.780,29	24.953,34	16.083,61

Salario bruto anual por tipo de contrato. (Euros). 2007. Encuesta anual de estrutura salarial

■ Cadro 5.59
(continuación)

Mulleres	Total	Indefinido	Duración determinada
Andalucía	14.398,98	15.364,64	11.448,76
Aragón	15.694,24	16.293,59	13.631,19
Ppdo. de Asturias	16.376,95	17.212,72	13.710,96
Illas Baleares	16.627,15	17.487,55	14.149,54
Canarias	15.721,06	16.402,75	12.831,28
Cantabria	14.915,34	15.567,93	12.568,72
Castela A Mancha	15.095,11	15.405,70	14.303,04
Castela León	15.027,97	15.857,26	12.158,55
Cataluña	18.136,60	18.930,77	13.503,25
C. Valenciana	15.567,62	16.164,30	12.985,67
Extremadura	14.553,56	15.372,92	12.465,04
Galicia	15.007,78	15.827,55	12.464,95
C. de Madrid	16.688,59	20.941,23	13.807,53
Rexión de Murcia	14.242,71	14.467,18	13.421,73
Navarra	18.129,02	18.833,36	15.829,67
País Vasco	19.771,83	20.708,79	15.833,20
A Ríoxa	15.637,54	16.127,50	13.377,13
España	16.943,89	17.867,41	13.224,15

*Porcentaxe de salario da muller sobre o salario do home.
Fonte: Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2007.

En Galicia o salario medio bruto anual total en 2007, no colectivo feminino foi de 15.007,78 €. Se distinguimos entre tipo de contrato a media foi de 15.827,55 € para os contratos indefinidos e 12.464,95 € para os de duración determinada e no colectivo masculino foi de 19.511,30€, distribuídos en 21.327,16 € para os contratos indefinidos e 14.920,67 € para os de duración determinada). Isto supón que as mulleres galegas en 2007 percibiron unhas retribucións un 23,08% menor que as dos homes, diferenza que no caso dos contratos indefinidos alcanza o 25,79%.

En España a media salarial bruta das mulleres en 2007, foi de 16.943,89€, fronte aos 22.780,29 dos salarios masculinos, o que reflicte unha diferenza en contra do salario feminino de 25,62% (diferenza maior que en Galicia, que é debida a que os salarios dos homes do conxunto de España son superiores aos da media salarial masculina galega). Nas contratacións indefinidas, esta diferenza, desfavorable para as mulleres chega ao 28,40%.

5.10 Prestacións por desemprego

Os datos proporcionados polo MTASS para a elaboración deste apartado non están desagregados por CC.AA., polo que, aínda que fagamos referencia ás súas táboas estatísticas do 2008, imos utilizar o informe da Axencia Tributaria “Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias 2008”.

O nº de perceptoras de prestacións de desemprego, segundo as estatísticas do Anuario de Estatísticas Laborais de Asuntos Sociais do Mº de Traballo e Asuntos Sociais 2009, foi superior ao dos homes, no nivel asistencial e na Renda Activa de Inserción, pero non así no nivel contributivo.

■ 602.493 mulleres percibiron prestación de desemprego, fronte a 1.022.299 homes.

■ 510.581 mulleres percibiron subsidio, fronte a 450.307 homes.

■ 71.142 mulleres percibiron a Renda Activa de Inserción fronte a 24.401 homes.

A media diaria bruta recoñecida a beneficiarios/ás de prestacións de desemprego de nivel contributivo segundo sexo e idade a nivel de todo o Estado é de 27,73 € día no ano 2009 (26,84 € día en 2008). A contía percibida polo colectivo feminino está por debaixo desa media, alcanzando solo 24,88 € día (23,98 € día en 2008), fronte aos 29,41 € do grupo de homes (28,81 € en 2008).

A maior diferenza atopámola no colectivo de mulleres entre 55 e máis anos onde a diferenza de contía media diaria bruta chega a ser de 6,65 € día (mulleres 24,08 € día e homes 30,73 € día).

**Contía media diaria bruta recoñecida a beneficiarios de
prestacións de nivel contributivo. Segundo sexo e idade.
España. 2009**

■ Cadro 5.60

	2009
Homes	
16-19 anos	24,86
20-24 anos	26,83
25-54 anos	29,49
55 e máis anos	30,73
Total	29,41
Mulleres	
16-19 anos	20,54
20-24 anos	22,68
25-54 anos	25,16
55 e máis anos	24,08
Total	24,88
Ambos os dous sexos	
16-19 anos	23,68
20-24 anos	25,41
25-54 anos	27,81
55 e máis anos	28,94
Total	27,73

Fonte: Axencia Tributaria. Mercado de Traballo e pensións nas fontes tributarias.

Para poder facer unha análise por CC .AA. e sexo utilizaremos os datos do informe de a Axencia Tributaria "Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias 2008".

En todas as CC.AA o importe da prestación media anual é inferior no colectivo feminino, 3.044 € (2.911 € en 2007) fronte aos 3.488 € (3.210 € en 2007) dos homes. En Galicia a media anual chegou aos 2.836 (2.710 € en 2007) para as mulleres e aos 3.250 € (3.140 € en 2007) para os homes, polo tanto existe unha diferenza en prexuízo do grupo de mulleres de 414 € anuais como media.

Se comparamos a percepción media feminina en materia de prestacións de desemprego, en 2008, coa media total das CC.AA., observamos que é inferior en 444 € (352 € en 2007) e se a comparación a facemos co total do colectivo feminino as mulleres galegas percibiron 208 € menos que a media de España, ocupando o sétimo posto das prestacións máis baixas despois de, Baleares, Cantabria, Murcia, Estremadura, Asturias e Castela A Mancha. No caso dos homes galegos a diferenza coa media de España, é de 238€

Podemos concluír dicindo que a muller galega percibe só o 87,26% (86,30% en 2007) das prestacións, comparándoas coas percibidas polos seus compañeiros homes, é dicir, percibe un 12,74 (13,7% en 2007) menos. Aínda que levemente, as diferenzas se van acurtando.

**Percepcións medias de prestacións por desemprego.
Por sexo e comunidade autónoma do perceptor. Galicia/España. 2008**

■ **Cadro 5.61**

	Total	Homes	Mulleres
	Prestación media anual	Prestación media anual	Prestación media anual
Andalucía	3.283	3.504	3.028
Aragón	3.103	3.279	2.880
Ppdo. de Asturias	3.221	3.532	2.816
Illas Baleares	2.878	3.086	2.655
Canarias	3.249	3.469	2.997
Cantabria	2.928	3.128	2.672
Castela A Mancha	2.973	3.082	2.882
Castela León	3.070	3.241	2.852
Cataluña	3.638	3.827	3.414
Estremadura	2.945	3.127	2.746
Galicia	3.051	3.250	2.836
C. de Madrid	3.588	3.787	3.349
Rexión de Murcia	3.022	3.253	2.686
A Ríoxa	3.299	3.504	3.037
C. Valenciana	3.230	3.440	2.965
Cidade de Ceuta	3.230	3.435	3.012
Cidade de Melilla	3.277	3.419	3.126
España	3.285	3.488	3.044

Fonte: Axencia Tributaria. Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2008

Facendo unha análise da nacionalidade dos perceptores/ás, observamos que cando a nacionalidade é española, a diferenza con respecto aos varóns é superior; chegando a percibir un 13,44% menos, mentres que se a orixe é estranxeira, a diferenza se reduce ata un 6,23% menos.

■ Cadro 5.62

**Pensión medias. Por nacionalidade, sexo e comunidade autónoma.
Nacionalidade española. 2008**

	Homes		Mulleres	
	Desempregados	Prestación media anual	Desempregados	Prestación media anual
Total	1.997.146	3.575	1.849.736	3.093
Andalucía	559.995	3.558	506.484	3.054
Aragón	40.002	3.362	39.919	2.945
Ppdo. de Asturias	46.295	3.585	36.278	2.838
Illas Baleares	55.498	3.182	56.903	2.748
Canarias	123.688	3.535	112.217	3.010
Cantabria	24.269	3.181	19.949	2.713
Castela A Mancha	86.569	3.166	73.672	2.865
Castela León	93.676	3.333	80.286	2.893
Cataluña	273.033	3.966	273.658	3.517
Extremadura	76.778	3.145	71.981	2.752
Galicia	117.679	3.295	111.645	2.852
C. de Madrid	198.026	4.014	197.453	3.452
Rexión de Murcia	59.025	3.479	51.565	2.781
A Rioxa	9.559	3.751	9.838	3.151
C. Valenciana	227.294	3.529	202.096	3.014
Cidade de Ceuta	3.121	3.509	3.188	3.031
Cidade de Melilla	2.639	3.480	2.604	3.142

Fonte: Axencia Tributaria.

A diferenza estriba na nacionalidade de orixe, xa que os homes non españois perciben unhas prestacións sensiblemente inferiores ás dos homes españois (22,55% menos), mentres que as mulleres non españolas, con respecto ás españolas teñen uns ingresos en concepto de desemprego do 16,09% menos.

Esta análise volve reafirmar a idea de que, con independencia da orixe, nacionalidade, formación..., o colectivo de mulleres sempre está por debaixo do de homes.

**Percepcións medias de prestacións por desemprego.
Por sexo e comunidade autónoma do perceptor. Galicia/España. 2008**

■ **Cadro 5.63**

	Total	Homes	Mulleres
	Prestación media anual	Prestación media anual	Prestación media anual
Andalucía	2.813	2.948	2.535
Aragón	2.937	3.098	2.444
Ppdo. de Asturias	2.548	2.694	2.257
Illas Baleares	2.613	2.836	2.290
Canarias	2.994	3.063	2.889
Cantabria	2.527	2.719	2.109
Castela A Mancha	2.677	2.751	2.460
Castela León	2.575	2.686	2.268
Cataluña	3.246	3.455	2.731
Estremadura	2.648	2.718	2.473
Galicia	2.495	2.552	2.393
C. de Madrid	3.031	3.180	2.658
Reión de Murcia	2.691	2.843	2.245
A Ríoxa	2.882	3.048	2.381
C. Valenciana	2.956	3.112	2.608
Cidade de Ceuta	2.899	2.966	2.747
Cidade de Melilla	3.100	3.151	3.031
España	2.937	3.095	2.573

Fonte: Axencia Tributaria. Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2008.

5.11 Pensións

Para unha primeira análise utilizaremos os datos proporcionados polo Mº de Traballo e A.A. S.S. nas estatísticas do Anuario de Estatísticas Laborais do 2008, últimos dispoñibles desagregados por sexos no momento de finalización deste capítulo. Aínda que os datos non están desagregados por CC.AA, se o están por sexo, polo que nos poden dar unha visión xeral da situación da muller pensionista.

Faremos unha primeira análise das pensións contributivas.

O nº de pensionistas mulleres (3.738.900) en toda España é lixeiramente inferior ao de homes (4.014.200). É máis destacable que se ben no colectivo masculino as pensións de xubilación, que requiren unha cotización previa, supoñen un 80,10% do total, no grupo de mulleres só supoñen un 44,90%, case igual que as de viuvez (43,03%).

En relación co importe medio mensual podemos dicir que no conxunto do Estado, as pensións percibidas polas mulleres en 2008 son 363.41 € menos que as dos homes, ou o que é o mesmo un 38,63% menores (mulleres: 577.37 €, homes: 940.78€). Esta diferenza aínda é maior se comparamos as pensións de xubilación. Así unha pensionista de xubilación muller percibiría 406.14 € menos que os homes.

As pensións de viuvez son lixeiramente superiores no caso das mulleres, cunha media estatal en 2009 de 132,14 € máis.

Se a comparación a realizamos coa pensión media total (tanto por sexo como CC.AA.), as mulleres seguen por debaixo, xa que a media total é de 754.06€ para 2009, fronte aos 577,37 € do grupo de pensionistas mulleres.

■ Cadro 5.64

**Pensión contributivas e importe medio e pensionistas segundo clase, por sexo.
España 2008/2009**

	Pensións				Pensionistas ⁽¹⁾	
	Nº en miles		Importe medio En euros/mes		En miles	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Homes	4.079,2	4.148,3	898,13	838,83	3.947,2	4.014,2
Xubilación	3.190,3	3.246,8	950,99	885,17	3.158,0	3.215,5
Incapacidade permanente	596,4	603,0	872,75	829,80	593,5	599,8
Viuvedade	152,2	154,7	416,36	396,76	61,1	61,2
Orfandade	132,7	136,0	322,76	299,08	127,2	130,1
Favor familiar	7,6	7,7	397,33	369,00	7,4	7,5
Mulleres	4.311,2	4.383,3	550,84	940,78	3.679,7	3.738,9
Xubilación	1.746,3	1.791,9	565,19	998,56	1.637,2	1.678,8
Incapacidade permanente	310,5	317,8	664,62	903,44	293,7	302,0
Viuvedade	2.097,6	2.115,5	537,19	430,76	1.601,1	1.609,0
Orfandade	126,6	128,1	327,48	336,99	121,1	122,4
Favor familiar	30,2	30,0	435,92	414,99	26,6	26,7
Ambos os dous sexos⁽²⁾	8.390,4	8.531,9	719,68	577,37	7.626,9	7.753,5
Xubilación	4.936,6	5.038,9	814,51	592,42	4.795,2	4.894,3
Incapacidade permanente	906,9	920,8	801,49	694,98	887,2	901,8
Viuvedade	2.249,8	2.270,3	529,01	562,90	1.662,2	1.670,2
Orfandade	259,3	264,2	325,04	342,67	248,3	252,6
Favor familiar	37,8	37,7	428,17	454,97	34,0	34,2

(1) Véxase nota a este cadro en Fontes non explicativas.

(2) Inclúe non consta sexo.

Fonte: Anuario de estadísticas laborais 2006. Ministerio de Trabajo e Asuntos Sociais.

Se a análise o realizamos observando as pensións segundo tramos de contía mensual, por sexo e clase, para todo o territorio das CC.AA. en 2008 apreciamos que nos dous colectivos o maior nº de pensións concéntrase no tramo de 450,01 a 700,00 €, pero se ben no grupo de mulleres o seguinte tramo con máis perceptoras é o de 150,01 a 400,00 €, no grupo de homes o seguinte tramo con máis perceptores é o de 700,01 a 1.100,00 €, e nos tramos superiores son maioritarios, e case exclusivos, o nº de perceptores homes.

■ Cadro 5.65

Pensión contributiva, segundo tramos de contía mensual, por sexo e clase. España. 2009

	Total	Ata 150	De 150,01 a 500 !	De 500,01 a 623,99!	De 624,00 a 700!	De 700,01 a 1.100!	De 1.100,01 a 1.500,00!	De 1.500,01 a 1.800!	De 1.800,01 a 2.000!	De 2.000,01 a 2.441,76!	Máis de 2.441,76 !
Homes	4.148,3	65,7	507,7	927,7	513,7	863,6	589,0	287,1	127,1	258,1	8,6
Incapacidade permanente	603,0	3,1	120,00	111,40	56,40	159,2	74,7	31,0	14,3	28,4	4,4
Xubilación	3.246,8	49,0	183,00	770,30	449,30	685,6	507,6	255,7	112,6	229,6	4,1
Viudedade	154,7	5,4	103,60	21,10	6,00	13,5	5,0	0,1	-	-	0,0
Orfandade e favor familiares	143,7	8,3	101,10	25,00	2,00	5,2	1,7	0,3	0,2	0,1	0,0
Mulleres	4.383,3	83,9	1.558,4	1.682,2	211,6	536,5	213,7	46,4	19,3	29,7	1,7
Incapacidade permanente	317,8	2,4	114,20	80,70	19,30	56,8	22,6	8,6	4,2	8,0	1,2
Xubilación	1.791,9	31,9	659,30	722,60	54,50	163,3	89,5	34,5	14,5	21,2	0,4
Viudedade	2.115,5	39,4	677,30	850,80	135,20	309,7	99,4	2,8	0,4	0,5	0,0
Orfandade e favor familiares	158,1	10,2	107,50	28,00	2,60	6,8	2,2	0,5	0,2	0,1	0,0
Ambos os dous sexos⁽¹⁾	8.531,9	149,6	2.066,1	2.609,9	725,3	1.400,1	802,7	333,5	146,4	287,8	10,2
Incapacidade permanente	920,8	5,5	234,2	192,1	75,7	216,0	97,3	39,6	18,5	36,4	5,6
Xubilación	5.038,7	80,9	842,3	1.492,9	503,8	848,9	597,2	290,2	127,1	250,8	4,6
Viudedade	2.270,2	44,8	780,9	871,9	141,2	323,2	104,4	2,9	0,4	0,5	0,1
Orfandade e favor familiares	301,8	18,5	208,6	53,0	4,6	12,0	3,9	0,8	0,4	0,1	0,0

(1) Inclúe non consta sexo.

Fonte: Anuario de estadísticas laborais 2009. Ministerio de Trabajo e Asuntos Sociais.

Para poder facer unha análise por CC .AA. e sexo utilizaremos os datos do informe de a Axencia Tributaria “Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2008 (últimos datos dispoñibles).

Cabe sinalar que se ben en Galicia, o nº de pensionistas (sen distinción polo tipo de pensión) é superior no colectivo feminino (51,75%), non o son os importes das pensións recibidas. No total das CC.AA. o nº de mulleres pensionistas chega ao 48,22%.

A pensión media anual das mulleres pensionistas en Galicia alcanzou en 2008 os 8.343 €, fronte aos 11.360 € dos homes, o que supón que as mulleres perciben o 73,44% do importe da pensión masculina, ou o que é o mesmo un 26,56 € menos (26,83% en 2007), o que supón unha significativa diferenza (3.017 € menos ao ano).

Se a comparación a facemos coa media total dos/as pensionistas galegos/ás de ambos os dous sexos, as mulleres reciben pensións inferiores á media en 1.456 €; diferenza que se acentúa se o elemento de referencia é a media total de España (ambos os dous sexos), chegando a percibir 2.726 € menos.

A muller galega tamén está en desvantaxe se a comparamos coa pensión media das mulleres do resto de CC.AA., con 691 € menos.

As pensionistas galegas ocupan o segundo lugar das máis baixas, despois de Murcia e Extremadura, mantendo o seu xa mala posición do ano anterior.

Pensión media, por sexo e tramos de pensión. España 2008
■ Cadro 5.66

	Pensionistas mulleres	Pensión media anual	Pensionistas homes	Pensión media anual
Total	387.472	8.343	361.222	11.360
De 0 a 0,5 SMI	53.970	1.729	55.153	1.337
De 0,5 a 1 SMI	75.160	5.750	48.763	5.787
De 1 a 1,5 SMI	198.078	8.095	136.863	8.463
De 1,5 a 2 SMI	28.201	12.505	34.828	12.750
De 2 a 2,5 SMI	12.010	16.390	24.363	16.623
De 2,5 a 3 SMI	6.695	20.002	18.859	20.176
De 3 a 3,5 SMI	3.276	23.846	13.455	23.919
De 3,5 a 4 SMI	2.210	27.699	8.577	27.646
De 4 a 4,5 SMI	3.992	30.885	7.225	31.186
De 4,5 a 5 SMI	2.783	34.179	8.214	34.254
De 5 a 7,5 SMI	789	43.254	3.604	43.558
De 7,5 a 10 SMI	159	63.258	648	62.468
Máis de 10 SMI	149	123.723	670	144.083

Fonte: Axencia Tributaria. Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2008.